

veac nou

ORGAN AL CONSILIULUI GENERAL A.R.L.U.S.

12 pagini — 1 leu

In pagina a 8-a:

VIRTUȚILE MERSULUI

DIN SUMAR :

- Ocolul Universului în 15 ani ● O radiație bîntuie spiritele
- Supraviețuire la Askania-Nova ● Asmat — o lume din alte vremi
- Oamenii cu ochelari ● Din nou despre colesterol

Spunem și repetăm adesea că progresul pe toate planurile se realizează astăzi mult mai rapid decât oricând înainte. Și e desigur adevărat, dar poate că nicăieri acest lucru nu este atât de evident ca pe planul explorării infinitului mare.

Era cosmică are abia 15 ani. Dar dacă nu ne-am aminti frageda-i vîrstă, ea ni s-ar părea desigur mult mai bătrînă. Căci acești 15 ani au însemnat pentru cunoașterea Universului mai mult decât milioanele de ani care au trecut de la ivirea primilor pămînteni.

Documentar

Ocolul Universului în 15 ani

Un mijloc sigur de a obține o imagine clară a ceea ce s-a realizat în acești 15 ani cosmici este confruntarea pronosticurilor de la începutul deceniului șase, cu cele mai recente izbînzii.

Scriitorul Arthur Clark a descris cîndva sateliții de comunicații care, după opinia sa, trebuiau să faciliteze unitatea omenirii. Astăzi, numai sistemul de comunicații cosmice „Intelsat” cuprinde 57 stații terestre, amplasate în 43 de țări. Pentru unele țări sateliții au devenit chiar unica verigă de comunicație cu restul lumii.

În deceniul șase, meteorologii își spuneau că ar fi bine să cerceteze condițiile climatice ale Terrei nu numai de jos în sus, ci și de sus în jos. Acum aceiași specialiști nici nu mai concep activitatea lor fără datele transmise de sateliții meteorologici.

Acum două decenii, mulți savanți dezbăteau aprig posibilitatea studierii sistemului solar cu aparate cosmice. La 22 iulie 1972 al doilea aparat sovietic a efectuat o coborîre lină pe Venus. Nave cosmice sovietice și americane cercetează planeta Marte. „Pionier-10” se află în momentul de față în drum spre Jupiter.

La 12 aprilie 1961, Iuri Gagarin a deschis era zborurilor omului în Cosmos. La 21 iulie 1969, Neill Armstrong a pus cel dintîi piciorul pe suprafața Lunii. Cosmonauții și stații automate studiază meticolos și rațional sateliții naturali ai planetei noastre, lucru pe care în deceniul șase abia dacă am fi îndrăznit să-l evocăm în anticipații hazardate.

Toate aceste cercetări, ca și informațiile dobîndite cu ajutorul a sute de sateliți și stații cosmice, au permis specialiștilor să schițeze un tablou absolut nou al sistemului solar. Mai mult, ele au făcut ca omul să-și admire propria planetă din afară, din spațiul cosmic.

Pînă în epoca sateliților, pămîntenii priveau Luna numai de jos în sus și o vedeau alunecînd pe firmamentul inaccesibil, ca pe un imens plan bidimensional. Astăzi, mulțumită televiziunii și fotografiei, avem uneori senzația că ne aflăm alături de cosmonauții pe Lună și că vedem Pămîntul așa cum este în realitate — o splendidă planetă albastră, unică în sistemul solar. Și înțelegem, parcă mai bine, că este casa noastră și o vedem cu alți ochi. Sau, cum spunea James Fletcher, conducătorul Direcției naționale americane pentru aeronautică și cercetarea spațiului cosmic, „începem să ne dăm seama cit de solitar este Pămîntul... Și începem să-l prețuim și mai mult”.

Omul s-a deprins de mult cu gîndul că datorează oxigenul, indispensabil pentru respirație, exclusiv „activității prietenilor săi verzi”, plantelor. Astăzi, însă, se vedește tot mai limpede că recunoștința noastră trebuie să se îndrepte nu numai către acești prieteni, adevăr dovedit de rezultatele studierii fotografiilor făcute Pămîntului din Cosmos pe o peliculă sensibilă la raze ultraviolete. Aceste fotografii îi determină acum pe savanți să creadă că o mare parte a oxigenului terestru se formează în atmosferă prin descompunerea la mare altitudine a moleculelor de apă sub acțiunea radiației ultraviolete.

Dar aceasta este numai una din cele mai proaspete „surprize”, dintr-un lung lanț de descoperiri pe care ni le rezervă încă noile perspective ce se deschid în fața exploratorilor învelișului cosmic al planetei noastre. Astăzi toate acestea ni se par firești. Dar acum 15 ani? Cine putea să vadă atunci Pămîntul de la o înălțime cosmică? Care astronom putea măsura „vîntul solar”, fluxul de particule cu sarcină expulzate în spațiul sideral de Soare? Cine putea privi de aproape suprafața brăzdată de canale a planetei Marte? În acești ani, savanții au pus temelia unei noi „concepții”, care îi va ajuta cîndva pe pămînteni să devină cetățeni cu drepturi depline ai „marelui

univers” înconjurător, al sistemului solar.

De pe acum aparate cosmice sovietice au străpuns scutul opac al atmosferei venusiene. Omul a izbutit, pentru prima oară, să privească sateliții lui Marte și să însemne pe hărți o mare parte a suprafeței enigmatice planete. Pentru anii imediat următori se preconizează studii intense asupra lui Jupiter și Saturn.

Cunoașterea tot mai exactă și mai detaliată a planetelor din sistemul solar îi ajută pe savanți să abordeze în

cetate prin „lumină” ultravioletă. Nu-i exclus ca aceste pete să fie o consecință a fenomenelor meteorologice din straturile superioare ale atmosferei venusiene. Căci, în timp ce Venus execută o rotire completă în jurul axei sale în 58 de zile terestre, petele fac o rotire completă în numai 4 zile, deplasîndu-se într-o direcție contrară rotirii planetei și cu o viteză de pînă la 200 mile pe oră (o milă = 1,6 km).

Studiul fenomenelor atmosferice de pe Venus ar putea contribui, se speră, la elucidarea multor enigme terestre.

de științe din S.U.A. socotește explorarea celor mai depărtate zone ale sistemului solar drept „una din cele mai importante misiuni ale științei Cosmologului în actualul deceniu”.

Un model — Jupiter

În această ordine de idei stîrnește mult interes Jupiter, care are o masă de cîteva ori mai mare decît a celorlalte planete luate la un loc. Studiul lui Jupiter va oferi, se speră, răspunsul la multe probleme în legătură cu evoluția planetelor și poate și a vieții.

Pe meteorologi, pe de altă parte, îi interesează mai ales atmosfera lui Jupiter care se rotește mult mai repede decît cea terestră. De asemenea, Jupiter are, la fel cu Pămîntul, cîmp magnetic, ceea ce lipsește Lunii, lui Marte și lui Venus.

Cum imensa atracție a gigantului nu permite gazelor să se avînte în spațiul cosmic, s-ar putea ca atmosfera lui Jupiter să fie în momentul de față alcătuită din aceleași substanțe din care au fost sintetizați, după cum bănuiesc specialiștii, „predecesorii” primelor organisme vii de pe Pămînt. Ar fi astfel posibil ca pe Jupiter să se consume astăzi această primă etapă pe calea spre apariția vieții.

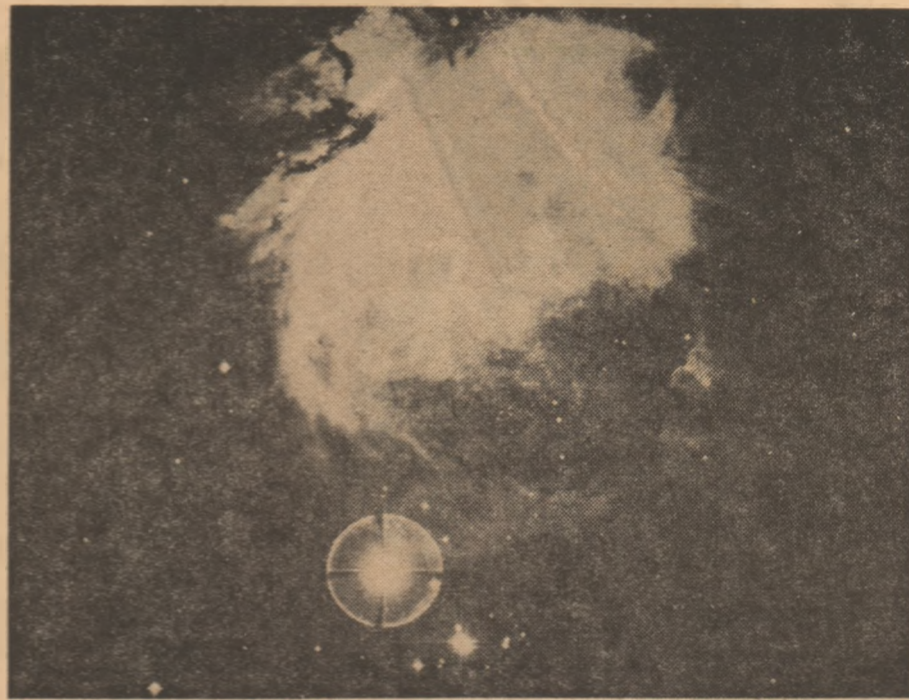
Să ne întoarcem, însă, pe Pămînt. Sateliții care îl înconjură cu o centură tot mai puternică, încep de pe acum să-i aducă o seamă de foloase practice. Sateliții de „observație” echipați cu camere de televiziune și obiective fotografice permit supravegherea „sănătății” marilor masive păduroase, descoperirea la timp a zonelor cu culturi agricole atacate de boli etc. Sateliții de „observație” ar putea veni însă în ajutor și arhitecților, realizînd în numai cîteva secunde planul unui întreg oraș. Grație lor, omul ar putea deci dobîndi posibilitatea mai bune cunoașteri a „casei” sale.

În același timp, sateliții de „observație” ar putea fi uniți într-un sistem de lucru unic cu sateliții „meteorologici”, în vederea controlării mediului înconjurător al planetei noastre. De pe acum, se știe, tehnica observării timpului a făcut mari pași înainte, mulțumită aparatelor cosmice. Modele mai perfecționate, care vor înlocui curînd dispozitivele mai vechi, vor putea determina temperatura aerului și umiditatea la diverse altitudini, vor urmări cum își modifică contururile masele de aer.

În sfîrșit, dar nu în ultimul rînd, în momentul de față se lucrează intens și la perfecționarea sateliților artificiali de comunicații. Încă în anul care vine se va proceda la primele transmisii prin sateliți pentru ecranele televizoarelor din statele indiene, cu alte cuvinte în regiuni unde lipsesc cu desăvîrșire linii de radioreleu terestre.

documenta.

documentar docum
entiar documentar d
documentar document
mentar documentar doc
r documentar documentar
umentar documentar docu
ar documentar documentar
umentar documentar docu

Constelația Orion, cu una din cele mai mari nebulozități compuse din gaze și pulberi cosmice din Calea Laptelui. Cercetări recente au arătat că aici apar noi stele noi lumi...

alt mod înțelegerea fenomenelor de pe Terra: intrucit în felul acesta obțin informații „din prima mînă” despre legile generale ale evoluției planetelor și structurii lor.

O imagine mai limpede a sistemului planetar

Pentru că Venus este mai aproape de Soare decît Pămîntul, evoluția acestei planete a fost mai rapidă. Ea a pierdut o mare cantitate de apă, iar scoarța ei a degajat o cantitate fantastică de bioxid de carbon. Toate acestea au dus la formarea unei atmosfere de o sută de ori mai densă decît cea terestră și alcătuită mai ales din bioxid de carbon. Acest înveliș atât de dens face ca planeta Venus să fie extrem de fierbinte — circa 500 grade Celsius la suprafață — și inospitalieră.

Pe de altă parte Marte, care se află la o depărtare mai mare de Soare, s-ar putea să se afle astăzi într-o etapă mai timpurie de evoluție și de aceea s-a nu există încă condiții pentru formarea unor cantități mari de apă lichidă, cum există pe Pămînt.

Studiul celor trei corpuri cerești înrudite, dar aflate pe trepte diferite ale evoluției, îi ajută de pe acum pe specialiști să-și imagineze mai limpede originea și dezvoltarea întregului sistem planetar. Dar și meteorologii, care doresc să înțeleagă tot mai bine dinamica atmosferei terestre, trag multe concluzii utile din studiul circulației stațiilor cosmice în atmosfera densă, cu rotire lentă, a atmosferei venusiene și în atmosfera rarefiată, cu rotire rapidă, a planetei Marte.

Iată de ce acum se așteaptă cu nerăbdare posibilitatea ca, în cursul viitoarelor zboruri ale stațiilor automate spre planeta „enigmelor”, misterioasele pete de pe Venus să poată fi cer-

Structura atmosferei terestre este extrem de complexă, spun meteorologii, iar celelalte planete pot fi pentru pămînteni prețioase laboratoare, dat fiind că atmosfera lor este din multe puncte de vedere mai simplă.

Aplicînd la condițiile terestre informațiile obținute prin studiul rudelor cosmice ale planetei noastre, savanții ar putea rezolva astfel multe probleme înfinit mai repede decît dacă ar investiga exclusiv atmosfera Pămîntului.

Considerînd Luna ca pe o planetă vom înțelege mai ușor și interesul acut pe care îl arată ațiția savanți față de sateliții naturali ai Pămîntului. Căci, pe măsura studierii datelor culese de echipajele „Apolo” și de diverse stații automate, specialiștii ajung la concluzia tot mai categorică că Luna se deosebește fundamental de planeta noastră. Ea are cu totul altă structură decît Terra, iar evoluția ei a fost, se crede, alta decît a Pămîntului. A fost formulată chiar ipoteza că Luna s-ar fi format în cu totul altă zonă a sistemului solar decît se află astăzi și că ulterior ar fi fost „capturată” de Pămînt. De unde decurge în mod evident concluzia că Luna are o însemnătate excepțională pentru conturarea unei teorii generale a formării planetelor. A fost o vreme cînd mulți specialiști socoteau că toate planetele ar fi fost la origine o masă incandescentă. Formarea Lunii a urmat însă o cale proprie. În nici o etapă a existenței sale, sateliții naturali ai planetei noastre nu s-a aflat în stare incandescentă.

Dar și Jupiter, Saturn și mai depărtatele Neptun, Uranus și Pluton sînt acum în atenția cercetătorilor. Depășind mult dimensiunile planetelor din interiorul centurii de asteroizi și foarte deosebite de ele ca structură, acești giganti sînt de fapt necunoscuți de savanți. De aceea, Academia națională

DINAMICA DEZVOLTĂRII ECONOMICO-SOCIALE

Întreaga opinie publică românească se află sub impresia lucrărilor plenarei C.C. al P.C.R., a expunerii tovarășului Nicolae Ceaușescu privind activitatea partidului și statului nostru, munca întregului popor în vederea îndeplinirii hotărârilor Congresului al X-lea și ale Conferinței Naționale a P.C.R. de dezvoltare continuă a economiei naționale și ridicare a nivelului de trai al celor ce muncesc.

Intr-o dezbateră amplă — care prin numărul participanților ce au luat cuvântul s-a apropiat de dimensiunile unui congres — plenara C.C. al P.C.R. a făcut o aprofundată analiză a sarcinilor mari care stau în fața poporului nostru în momentul de față și a aprobat planul, programul de activitate pentru anul viitor.

Prevederile de plan pentru anul 1973 se întemeiază pe realizările dobândite în primii ani ai cincinalului care au marcat un puternic avânt în dezvoltarea economico-socială a țării. În acești ani s-a produs o dezvoltare accelerată a ramurilor hotărâtoare pentru progresul economic al țării, a sporit capacitatea industriei de a dota economia cu mijloace de producție, s-au obținut succese de seamă în dezvoltarea și modernizarea bazei tehnico-materiale a agriculturii, s-a realizat un volum de investiții care au asigurat o

creștere substanțială a potențialului economic al țării, iar creșterea venitului național a devansat pentru prima oară creșterea produsului social. Această împrejurare a permis luarea unor importante măsuri pentru îmbunătățirea condițiilor de viață ale oamenilor muncii și în același timp pentru îndeplinirea programului de dezvoltare accelerată a țării.

„Problema centrală a planului pe 1973 — a arătat tovarășul Nicolae Ceaușescu — ca de altfel a întregului cincinal, de a cărei soluționare depinde accelerarea dezvoltării economiei românești, o constituie îmbunătățirea calitativă a întregii activități economice, creșterea eficienței economice în toate sectoarele producției materiale”. Acest imperativ major impune gospodărirea rațională, cu maximă eficiență, a fondurilor de producție, reducerea costurilor de producție și a cheltuielilor materiale pe unitatea de produs, valorificarea superioară a materiilor prime, accelerarea vitezei de rotație a fondurilor de producție și de circulație, sporirea mai accentuată a productivității muncii, îmbunătățirea permanentă a calității produselor. Tocmai de aceea, Plenara C.C. al P.C.R. a considerat necesar să se ia în continuare măsuri ferme pentru perfecționarea conducerii întregii activități economico-sociale, pentru creșterea rolului con-

ducător al partidului în toate domeniile de activitate, pentru adâncirea democrației socialiste prin atragerea la conducerea treburilor obștești a clasei muncitoare, a tuturor oamenilor muncii.

Întreaga dezvoltare a producției materiale este subordonată de partidul și statul nostru țelului suprem al societății socialiste pe care o făurim — ridicarea continuă a bunăstării și civilizației întregului popor. În acest sens, expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu a cuprins pentru anul 1973 un mare număr de prevederi social-culturale care vor crea condițiile pentru o creștere a nivelului de trai mai mare decât s-a prevăzut inițial în cincinal.

Desigur, un astfel de program cere eforturi intense din partea fiecărui om al muncii, fiecărui cetățean al României socialiste. Dispunem însă de o bază materială bună, de forțe capabile de a îndeplini în bune condiții aceste sarcini și tocmai pentru că anul 1973 va fi un an hotărâtor pentru întregul cincinal, el va consemna o mobilizare fără precedent a tuturor energiilor, a tuturor talentelor în care poporul nostru e atât de bogat, asigurând astfel înaintarea rapidă a patriei noastre pe calea societății socialiste multilaterale dezvoltate, pe calea comunismului, a belșugului și fericirii întregului popor.

INDUSTRIA EXTRACTIVĂ

Continentul petrolifer

Acum câțiva ani, știrea descoperirii în Siberia occidentală a unor mari zăcăminte de gaze naturale și de petrol a făcut fulgerător ocolul lumii. Presa occidentală a vorbit chiar de „senzația secolului”. Iar după „Business Week”, publicația favorită a oamenilor de afaceri americani, aceste descoperiri „i-au uluit chiar și pe cei mai blazați regi ai petrolului”.

Cum se prezintă astăzi lucrurile?

În S.U.A. rezervele prospectate de gaze naturale care, acum șase ani, erau socotite ca foarte bogate însumează 9 bilioane de metri cubi. Prospectorii sovietici au evaluat, însă, numai zăcămintul de la Urengoi la peste 5 bilioane de metri cubi. Iar în total rezervele de gaze naturale descoperite în Siberia occidentală sunt estimate la peste 11 bilioane de metri cubi.

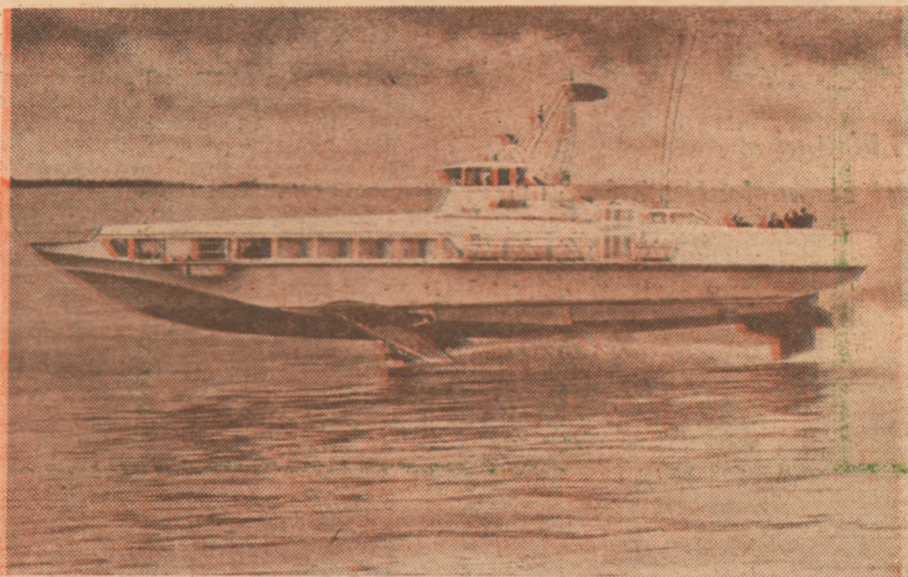
În ce privește petrolul vest-siberian, zăcămintele cunoscute se cifrează de pe acum la miliarde de tone. Și prospecțiile continuă activ — dar abia o zecime din teritoriul a putut fi forată. Cu toate acestea, hărțile geologice și consemnează 110 zăcăminte de petrol și gaze în Siberia de vest (numai anul acesta au mai fost descoperite 8). În 1970, ultimul an al celui de-al optulea cincinal sovietic, în U.R.S.S. s-au extras în total 350 de milioane tone petrol. Ceea ce înseamnă că, în cinci ani extracția a crescut cu 100 de milioane tone, din care o treime a provenit din noile exploații vest-siberiene. Pentru sfârșitul cincinalului în curs se prevede aici o extracție de 120—125 milioane tone pe an. Iar către 1980 se crede că numai Siberia occidentală va produce 300 de milioane de tone de petrol, transformându-se astfel într-un adevărat „continent petrolifer”.

CONSTRUCȚII

Orașul solar

În acest uimitor oraș soarele îndeplinește misiunile cele mai diverse: încălzește casele și apa, refrigerază, prepară masa locuitorilor, este folosit la reacții fotochimice pentru obținerea unor compuși prețioși... Orașul solar n-a fost încă construit, dar va fi; mai mult, unele din elementele sale componente sînt de pe acum realizate.

Cum de poate fi, însă, soarele atât de multifuncțional? Răspunsul la această întrebare îl dă în mic proiectul uneia din casele viitorului oraș, întocmit de un grup de specialiști sovietici. Con-

În probă pe Marea Baltică, „Taifun”, noua navă cu aripi subacvatice, dezvoltă o viteză de 80 kilometri pe oră. Călătorii nu simt nici legănarea valurilor și nici zgomotul produs de cele două turbine cu gaze de 1700 C.P.

strucția nu se deosebește prea mult de o casă obișnuită, cu excepția acoperișului care este insolit. Principiul lui de funcționare are la bază efectul de seră. Partea inferioară a instalației este realizată din fier gofrat, iar acoperământul din sticlă, încît razele solare pătrund cu ușurință și încălzesc scheletul metalic care începe să radieze energia sub formă de raze infraroșii invizibile, pe care sticla nu le lasă să treacă. În felul acesta energia solară e prinsă în capcană, iar apa care circulă permanent în instalație este încălzită după nevoie și dirijată în sistemul de încălzire.

Aceeași instalație de pe acoperiș și un sistem special de radiatoare în interiorul clădirilor pot servi și la răcire. Căci dacă ziua acoperișul produce căldură, noaptea el permite înmagazinarea de răcoare. În acest scop apa este deversată pe suprafața sticlei, unde formează o peliculă fină. Prin evaporarea ei și împrăștierea căldurii în atmosfera nocturnă, temperatura apei scade cu 12—14°C. Sistemul a fost experimentat în Uzbekistan și i s-a dovedit eficacitatea: în timp ce fluctuațiile zilnice ale temperaturii aerului exterior erau de 15 grade, temperatura din încăperea răcită nu varia decât cu un grad.

Calculul tehnice și economice au arătat că instalarea unui acoperiș caloric-frigidier, a unei pompe și altor echipamente necesare nu depășește 15—20 la sută din costul clădirii, iar avantajele suplinesc pe deplin această cheltuială. Într-adevăr, cheltuielile de exploatare într-o astfel de clădire sînt de două-trei ori mai mici decât în cazul celor necesitate de întreținerea prin mijloace clasice, economia de electricitate și combustibil fiind remarcabilă. De aceea s-a prevăzut ca producția de astfel de instalații să fie pusă la punct încă în actualul cincinal. La Buhara va fi construită o primă uzină cu o capacitate anuală de 50 000 metri pătrați de acoperișuri solare.

MAȘINI

2500 — e mult sau puțin?

Un recent comunicat asupra realizării planului de stat al U.R.S.S. în primele nouă luni ale anului în curs anunță, printre altele, începerea producției de serie a 2500 de noi mașini, mecanisme și aparate. Ce înseamnă, însă, această cifră pentru industria sovietică de astăzi? E mult, e puțin? Și despre ce fel de mașini e vorba? Să trecem în revistă câteva.

La Leningrad și Taganrog a început producția în serie a unor grupuri electrogene cu abur cu un singur ax și o putere de 800 000 kW. Agregatul dezvoltă prin urmare o forță egală cu aceea a 30 de milioane de oameni. El poate furniza energie electrică pentru un oraș cu o populație de un milion de locuitori. Dar este el în genere o performanță în materie de construcții de mașini energetice? Răspunsul specialiștilor este categoric afirmativ. Cu atât mai mult cu cât agregatul consumă pentru fiecare kilowatt-oră de energie produsă cu 15 la sută mai puțin combustibil decât predecesoarele lui.

De câțiva timp a apărut apoi avionul „TU-144”. Dezvoltînd o viteză de 2520 kilometri pe oră, el va putea străbate în numai 2,5 ore distanța Moscova — Delhi și în 1,5 ore ruta Moscova — Paris sau Moscova — Londra. Cînd avionul va zbura de la est la vest, călătorii vor avea senzația că merg împotriva timpului. Într-adevăr, decolînd de la Moscova la ora 12, avionul va ateriza la Londra înainte de prînz.

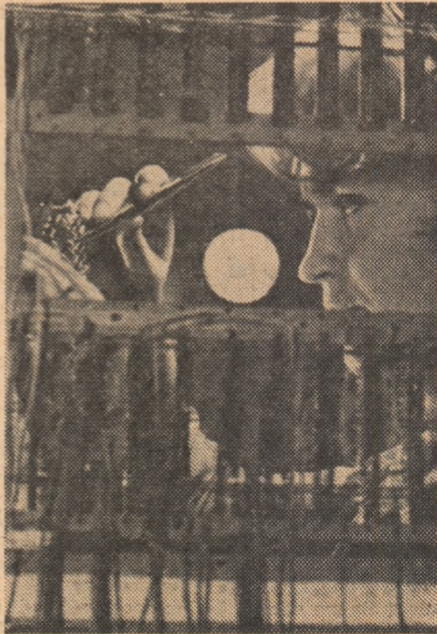
Un alt „produs” nou sînt calculatoa-

rele electronice din generația a treia. În primele nouă luni ale acestui an au fost construite cu o treime mai multe mașini electronice de calculat decât în perioada respectivă a anului trecut.

Computerele moderne cu viteze de milioane de operații matematice pe secundă, grupurile electrogene cu puteri uriașe, avioanele cu reacție a căror viteză depășește rotația Pămîntului sînt impresionante de la prima vedere. Dar industria sovietică a creat și alte mașini a căror perfecțiune și eficiență nu bat la ochi și totuși merită amintite. Motorul Diesel realizat de o uzină din Iaroslavl, de pildă, nu impresionează prin alură sa, dar are o durată de două ori mai mare decât a predecesorilor săi.

Încă la începutul actualului cincinal au intrat în producția de serie, circa 150 de noi tipuri de mașini pentru agricultură. Combina „Kolos” recoltează, de pildă, într-o oră peste 13 tone de cereale. Iar la Harkov urmează să intre foarte curînd în producția de serie un tractor de 150 C.P. care va efectua lucrările de arătură cu 9—15 kilometri pe oră.

În aceeași perioadă a fost efectuat un vast volum de cercetări în vederea creării și introducerii în construcția de mașini a unor procese tehnologice bazate pe folosirea energiei exploziilor, a descărcărilor de înaltă tensiune etc. În sfîrșit, planul cincinal prevede

Montarea unui calculator

Foto: A.P.N.

sporirea capacității celor mai importante agregate tehnologice. Încă din primele luni ale cincinalului au început astfel să fie produse utilaje pentru un furnal-gigant cu un volum util de 5000 metri cubi și o productivitate de 4 milioane de tone de fontă anual. De asemenea, se află în curs de construcție un puternic excavator ce va putea disloca 12000 metri cubi de rocă pe oră. Un grup de cunoscuți specialiști sovietici lucrează la construcția unui reactor de 1,2 milioane de kilowați pentru centralele electrice atomice...

ASMAT — O LUME DIN ALTE VREMI

Epoca de piatră
intr-un... ținut fără piatră

Asmat înseamnă mlaștină, riuri cu meandre, junglă și mări groși de țintari. Dar Asmat e și numele populației care trăiește în acest ținut. În zona Asmat — regiunea cea mai izolată din Irianul de Vest, nu există bogății minerale, nici agricultură care să furnizeze un surplus de produse alimentare pentru vânzare. În această zonă domnește epoca de piatră, deși în Asmat nu există piatră. Ca să-și facă rost de topoare de piatră locuitorii trebuie să dea în schimb alte produse unor triburi care trăiesc în inima Noii Guinee.

Și totuși, inospitalierul pământ și acestei insule, una din cele mai mari din lume, a hrănit nenumărate generații de oameni. Cei dintâi locuitori s-au stabilit în Noua Guinee acum câteva milenii. Ei au venit din Asia, trecând de pe o insulă pe alta care, ca pietrele din vadul unui riu, leagă Noua Guinee de continent.

Mult mai târziu, colonizatori spanioli, olandezi, englezi etc. care căutau lumea în căutare de noi căi maritime și aur, au sfârșit din punct de vedere politic Noua Guinee într-un asemenea hal, încât ea a început să semene cu o plapumă zdrențuită. Dar în Asmat pătrundeau rareori. Izolarea, mlaștinile, lipsa de bogății naturale îi făceau pe aventurieri să se fiină departe.

Olandezii au venit în Asmat abia acum câteva decenții. În timpul celui de al doilea război mondial ei au fost alungați de japonezi, dar după război au revenit, rămânând acolo până în 1963, de când tot Irianul de Vest face parte din Indonezia.

Izolată și cu un subsol sărac, după ce se crede, Asmatul nu poate pasi singur pe calea dezvoltării economice. Autoritățile indoneziene au organizat acolo câteva cooperative pentru dobândirea copacilor, singura materie primă care poate fi exportată.

O.N.U. achiziționează prin intermediul Indoneziei mostre de artă populară a locuitorilor din această zonă a Noii Guinee spre a le vinde muzeelor și unor colecționari particulari. În februarie acesta s-au adunat circa 35.000 de dolari care vor acoperi parțial asistența medicală și culturală a băștinașilor. Dar e evident că numai lemnul și obiectele de artă populară nu pot smulge Asmatul din epoca de piatră.

Față în față cu războinici

„Douăzeci de războinici goi, cu fețe impenetrabile, și-au pironit dirz privirea asupra noastră — relatează un explorator american care a făcut o călătorie în Asmat. Glasurile lor guturale păreau să ne ceară ceva. Căutam să văd în jur femei și copii, care de obicei ies înaintea străinilor. Dar singurul obraz de femeie pe care l-am zărit o clipă în pragul unei colibe acoperite cu frunze de palmier a fost acela al unei tinere care a întins conducătorului războinicilor un arc și săgeți, după care s-a mistuit fulgerător în casă. Am început să mă simt neliniștit. Războinicii erau mai departe încordați; în sat era o liniște nefirească. Fără să mai zăbovim, am pus motorul în funcțiune și ne-am depărtat repede de sat.

La amiază am ajuns iar în preajma unei așezări. Ne-am apropiat cu grijă de țărm și am întors barca cu fața spre curent pentru ca, în caz de primejdie, s-o putem lua imediat la sănătoasă. Dar de astădată măsurile de precauție au fost inutile întrucât, când ne-am zărit de departe, locuitorii s-au ascuns în junglă și s-au întors abia după îndelungi parlamentări purtate de translatorul nostru care avea rude în sat.

Cel dintâi băștinaș care a ieșit din junglă s-a comportat destul de ciudat.

A adus cu el un steag indonezian, zătrețuit, pe care l-a prins de o prăjină și l-a înfipt în mijlocul satului. Localnicii cred că steagul, obținut în schimb al altor obiecte de la niște semeni ai lor din alt sat, are o putere miraculoasă și-i apără de toate necazurile.

Am așezat pe țărm cuțite, topoare, pachete de țigări și cirlige de undiță, propunând să le schimbăm pe scuturi, pumnale de os și maxilare de crocodil, după care am început să fotografiem. Pe măsură ce trecea timpul, localnicii erau însă tot mai neliniștiți și au răsuflat ușurați abia când am urcat în canoe...”

„Bis“-ul și semnificația lui

O expediție recentă a fost martoră la atacul locuitorilor dintr-un sat de lângă cel vizitat asupra unei așezări ve-

Expediție războinică

cine. Era vorba de a răzbuna moartea unui consătean. Pregătirile de luptă s-au desfășurat astfel: bărbații și-au vopsit bărcile cu ocră și var, iar femeile le-au dat provizii pe care urmau să le consume în timpul ospățului organizat în cinstea victoriei și i-au îndemnat să lupte curajos. Apoi bărbații și-au legat pe cap niște fișii de blană și și-au împodobit vislele cu pene albe. După care armada de canoe a pornit la drum și, spre seară, războinicii și-au instalat o tabără primitivă lângă satul dușman. Căpeteniile au plecat în recunoaștere, iar la întoarcere și-au împărțit oamenii în două detașamente.

În zori, un detașament s-a apropiat de sat prin junglă, iar celălalt pe calea apei. Însotită de câțiva din cei mai viteji războinici, una din căpeteniile a intrat în satul care nu se trezise încă bine. Numai ici-colo, ieșeau pe hornuri fufioare subțiri de fum. La un moment dat, căpetenia a scos un strigăt care era semnalul de atac. Luați prin surprindere, locuitorii satului au încercat să pună mâna pe arme, dar era prea târziu; prin văzduh începuseră să zboare sulite și săgeți.

Toată viața Asmatului e legată de apă, singurul mijloc de transport al locuitorilor. Satele sînt așezate pe malurile rîurilor, iar colibe pe piloni. În timpul fluxului apa inundă jungla, iar refluxul lasă în urmă-i mari suprafețe acoperite cu un mîl negru din care localnicii pescuiesc moluște comestibile.

Darurile mării se bucură de mare căutare, alături de șopîrle, porci și cazuari — niște păsări sălbatice nezburaătoare cam de mărimea struțului.

Unul din alimentele preferate ale locuitorilor din Asmat este miezul de sagotier, consumat fript. Cum se obține apreciatul aliment? Localnicii pun mai întîi ochii pe un palmier înalt, pe care îl doboară, îi taie trunchiul în bucăți și îi scot miezul pe care îl pisează, îl amestecă cu apă, după care separă făina de fibre. Amestecul făinos este fript pe jar pînă se acoperă cu o crustă, care este desprinsă și consumată pe loc. Aluatul care rămîne este iar așezat pe jar pînă cînd capătă o nouă crustă, care

e iar consumată și operația se repetă pînă cînd din amestec nu mai rămîne nimic.

Colibele rituale din Asmat nu sînt numai lăcașuri de cult, ci și centre ale vieții obștești și culturale, locuințe ale celibatarilor. Lîngă aceste colibe pot fi văzute „bis“-uri, figuri sculptate în lemn. Tăiate din trunchiuri întregi de copac, „bis“-urile simbolizează rude de singe ucise de dușmani. Fiecare „bis“ este luerat în amintirea a cel puțin doi morți, iar numărul acestor figuri arată cît de crîncene sînt conflictele intestinale. „Bis“-ul devine un obiect de cult, după care urmează răzbuinarea, cu alte cuvinte atacarea dușmanilor care i-au ucis pe băștinașii imortalizați în sculpturi.

Moartea unui băștinaș este întotdeauna o dramă. Rudele suferă cumplit și și exprimă durerea foarte zgomotos. De pildă, lîngă coliba mortului se rostogolesc pe pămînt cîteva femei. Altele, după ce stau lungite cîteva clipe, se ridică în genunchi, ca apoi să cadă din nou. În sfîrșit, unele plîng și se îmbrățișează. Uneori cîte o femeie infige

reportaj
reportaj reportaj
portaj reportaj repor
taj reportaj reportaj re,
reportaj reportaj reportaj
ortaj reportaj reportaj repo
j reportaj reportaj reportaj
ortaj reportaj reportaj repor
aj reportaj reportaj reportaj r

și scoate repede din pămînt un cuțit, repetînd de cîteva ori operația. De obicei, morții sînt îngropați în pădurici de palmieri.

În timp ce femeile muncesc...

În majoritatea familiilor asmate femeile fac aproape toată munca de pe lîngă casă. Ele fac rost de hrană și tot ele o prepară. Bărbații se mulțumesc să „asigure paza“, în timp ce femeile robotesc din greu. De pildă, în satul Omadesep de pe țărm, femeile pleacă la pescuit escortate de un grup mare de războinici, întrucît vecinii le sînt vechi dușmani. Dar cum se pescuiește în Asmat? Intrînd în apă pînă la brîu, femeile se așează în formă de V. Apoi marginile V-ului se apropie și peștele este prins între cele două șiruri de femei de unde este apoi scos cu niște plase împletite din fibre de copac. Munca e grea, dar nici un războinic de pe țărm nu se mișcă, deși le vede pe femei încovîindu-se sub povara coșurilor.

În timpul unor sărbători religioase, femeile simulează un atac împotriva bărbaților. Cu acest prilej, femeile, înarmate cu cuțite de os, furci și bețe aleargă după reprezentanții sexului „tare“. Și minuesc armele cu atîta energie încît nu rareori spinarea și brațele bărbaților sînt zdrelite.

Bărbații sînt convinși că femeile lor stăpînesc secretele vrăjitoriei, însușire de care se tem de moarte. Așa sînd lucrurile, de multe ori, în preajma unei sărbători, ei le roagă să aibă grijă ca să nu plouă pentru ca petrecerea să nu le fie compromisă.

În Asmat, ca de altfel în toată Noua Guinee, este foarte răspîndit „cargocult“-ul (cultul încărcăturii — N. R.), fenomen caracteristic pentru regiunile sudice din Oceanul Pacific. Acest cult a luat naștere în timpul celui de al doilea război mondial cînd băștinașii, dintre care mulți nu văzuseră pînă atunci decît satul în care se născuseră și trăiau, priveau uimiți descărcarea, din vapoare și avioane, a alimentelor, îmbrăcămîntei, armelor de foc și altor obiecte, dintre care unele necunoscute pentru ei.

Se cunosc cazuri cînd locuitorii din Noua Guinee au defrișat porțiuni de junglă unde au amenajat primitive platforme de aterizare și au așteptat ca să le vină în zbor păsări curioase cu daruri. Pe un „aerodrom“ al băștinașilor s-a ivit chiar și o construcție care imita o antenă de radio. Căci locuitorii din Asmat și-au spus probabil: dacă albi instalează asemenea construcții pe aeroporturile lor adevărate, înseamnă că ele sînt necesare.

Nașterea unui cult generează, în mod obligatoriu, și slujitori ai lui. Unul dintre acești noi „preoți“, și se pare cel mai ingenios, trăiește în satul Ewer. Se numește Sotor Baptes și e foarte viclean. La un moment dat el a încercat să și convingă consătenii că știe cum să scoată avioane și conserve din gropi. Dacă oamenii vor veni regulat la biserică, se vor ruga și vor avea încredere în dînsul — și-a asigurat Sotor Baptes proaspătii coreligionari — li se va albi pielea, iar el, Sotor Baptes, va deveni președinte, iar Asmatul își va dobîndi libertatea și independența. Mulți au crezut în șarlatan, numărul celor ce frecventau biserică a început să crească, dar cîrînd s-a întors în sat căpetenia așezării care fusese plecată și, vîzînd ce se petrece, a încunouștințat autoritățile indoneziene. Așa a luat sfîrșit scurta carieră politică a lui Sotor Baptes.

CONFESIUNE

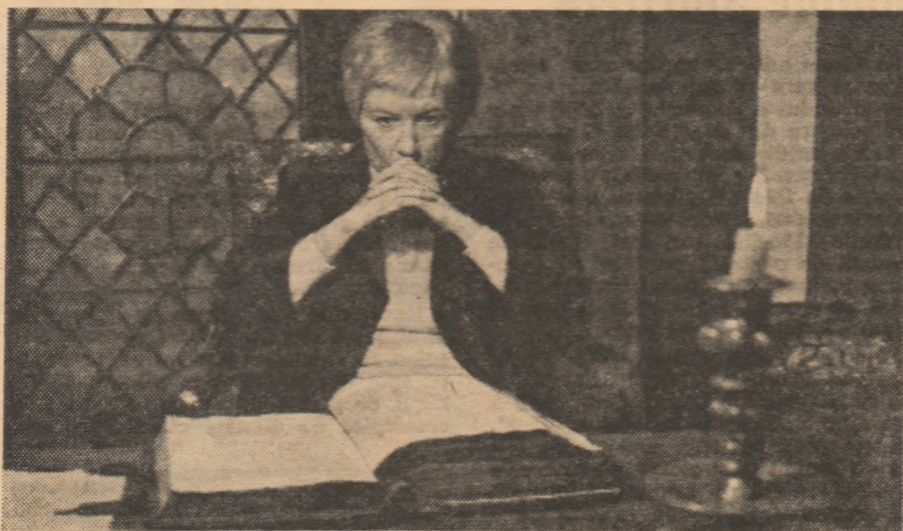
Nu numai cu roluri

Ultimele mele roluri în film sînt Arkadina în „Pescărușul” lui Iuli Karasik, Katea din „Tu și eu” al Larisei Șepitko, Lesea Ukrainka din „Vin la tine” al regizorului N. Mașcenko. Trei roluri diferite, bogate și care mă ajută, cred eu, să lupt împotriva calificativului de „femeie voluntară, stăpînă pe sine”, care mi-a fost dat. Pentru actori, aceste calificative sînt o nenorocire. Cel mai cumplit lucru e că la un moment dat încep și ei să creadă că nu pot și nu trebuie să joace și altceva. Nu știu cine și cînd a inventat etichetele, dar a avut mină ușoară: se răspîndesc într-o clipită și pînă să-ți vii în fire te și trezești etichetat.

În ultimul timp a trebuit să refuz cîteva roluri, deși erau interesante. A-

repetiții, ești un om pierdut. Rolul trebuie să se nască atunci, acolo, sub ochiul camerei. Cînd o femeie naște, nu se gîndește ce fel de caracter o să aibă copilul, dacă o să fie geolog, medic sau poet. La toate acestea începe să se gîndească după.

Acum sînt tocmai în durerile nașterii... Încă nu știu ce loc și ce importanță va avea eroina mea în economia filmului. Nu mă gîndesc decît la bucătărie, bucătăria aceea actricească despre care nu se prea vorbește. Și nici nu se poate. Pentru asta ar trebui să fii în același timp psiholog și actor — și încă un actor care își apără profesia. Dacă un miriapod ar începe să se gîndească ce face cel de-al 38-lea picior al lui n-ar mai merge. Totuși eu una

Și scenariile trebuie alese...

cum vreo trei ani aș fi fost fericită să le joc. Azi simt că este o etapă depășită. Ar fi însemnat să mă repet. Am acceptat în schimb să joc în filmul lui Iuli Raizman: „Vizită de curtoazie”. Interpretez rolul Ninei, o actriță trecută de prima tinerețe de la un teatru de provincie, pe scena căruia urmează să fie jucată o piesă despre pieirea orașului Pompei. Autorul nu crede că femeia copleșită de obișnuitele griji ale vieții va putea fi pe scenă eroina pe care o vede el. De fapt am de jucat două roluri: Nina și Lucia cea creată de dramaturg. Este o muncă extrem de interesantă: un rol cu două fețe sau cu fond dublu. Dar nu numai de dragul rolului am acceptat să joc în acest film. La începutul carierei mele cinematografice îmi alegeam numai rolurile, acum înțeleg că trebuie să aleg și regizorul. Și rolurile și regizorii.

Fiecare regizor are maniera lui de lucru. Unii văd în actor numai un interpret, alții îi dau mină liberă. Raizman a ales aurita cale de mijloc. El știe ce vrea, dar acordă credit și actorului. Lucrînd cu Raizman pe platou, am înțeles cît sînt de neadevărate multe din cele ce se spun pe seama lui. Încă o etichetă! Deci, nici regizorii nu scapă de ele...

La ora asta încă nu văd caracterul, obiceiurile personajului meu. De altfel nici nu se poate să știu totul înainte de terminarea filmului. Mă tem de repetițiile pe platou. Dacă la filmare repeți ceea ce ai gîndit mai înainte, la

aș fi foarte curioasă să aflu secretele de bucătărie ale altor actori. Nu pentru a le folosi, doamne ferește! Nu e un material de folosit. Nici propria experiență a altor roluri nu e bine să fie folosită. Pentru a evita schema. De fiecare dată trebuie căutat altceva. Fiecare nou rol este pentru mine ca o foaie de hîrtie imaculată. Cînd mă văd în fața ei mă sperii. Și totul depinde de primul rînd, de prima frază.

Mulți actori detestă probele, găsindu-le umilitoare. Mie îmi plac (chiar dacă, recunosc, pot fi umilitoare). Fiîndcă în același timp fac și eu probele mele, nu numai alții cu mine. Probez costume, machiaje. În cinematograful aceste probe sînt foarte importante chiar din prima fază. În teatru încep să te gîndești la ele abia în ajunul premierei. În cursul probelor la „Pescărușul” am înțeles brusc că Arkadina trebuie să fie roșcată. Am insistat mult pe lîngă Karasik să o facem roșcată și în cele din urmă l-am convins. De aici au decurs apoi costumele utilizate, o plastică specială — și așa a început să se contureze caracterul actriței. În „Vizită de curtoazie” am „intrat” la jumătatea filmului cînd jumătate din material era deja gata. Raizman știa exact ce vrea, cum trebuie să fie eroina mea. El vroia două femei complet diferite — Nina și Lucia. Eu n-am fost de acord, mi se părea imposibil ca femeia îmbătrînită, obosită de viață să poată deveni pe scenă complet alta — frumoasa, tînăra Lucia. Eu o vedeam pe Nina Sergheevna ca pe o actriță de altădată, tipic provincială, care caută pe toate căile să-și ascundă vîrsta, se fardează strident etc. Raizman n-a acceptat punctul meu de vedere și acum văd că bine a făcut. În schimb a aprobat cu entuziasm micile „găselnițe” comice. Dar nu pot jura că ele vor intra în film.

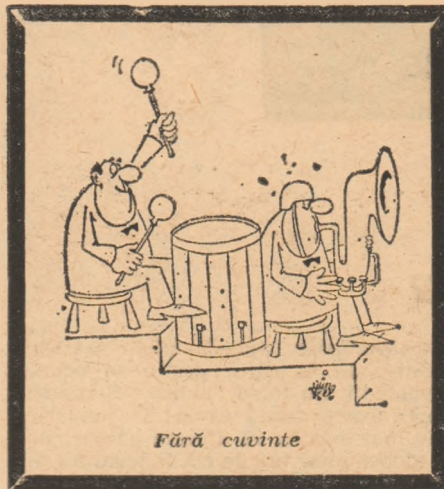
Soarta definitivă a unui rol e hotărîtă la masa de montaj.

Alla Demidova

CINEMA

Două ore pentru zece secunde

Timp de 10,14 secunde treizeci și patru de camere de luat vederi, insta-

late de-a lungul întregului traseu, au înregistrat fiecare mișcare a campionului olimpic Valeri Borzov în cursa de o sută de metri, de la start pînă la finish. În curînd publicul va putea vedea și în sălile de cinema (după ce l-au văzut pe micul ecran, iar unii fericiți chiar direct pe stadion) acest episod, poate unul dintre cele mai palpabile episoade ale recentei Olimpiade mînceneze; îl va vedea, însă, încetinit de aproape șazeci de ori. Regizorul acestui film de lung metraj, despre cursa cea mai scurtă, film care durează două ore pline, este japonezul Kon Ichikawa. Ichikawa nu este un „debutant olimpic”, el a mai avut de-a face cu o olimpiadă, aceea găzduită de țara lui. Mai bine zis cu două olimpiade: și aceea de vară, de la Tokio, și cea „albă”, de la Saporro.

Făcînd un film de două ore, Ichikawa a vrut să repare oarecum „nedreptatea” situației, pe care a exprimat-o astfel: „Ce ciudat, un sprinter se pregătește ani de zile pentru această clipă, pentru aceste numai zece secunde care se consumă cît ai clipi din ochi”.

Cu toate acestea, filmul lui Ichikawa nu este un documentar în adevăratul înțeles al cuvîntului, ci mai degrabă o suită de impresii personale ale talentatului regizor japonez.

În afară de Kon Ichikawa, alți cîțiva regizori de faimă mondială au înregistrat și ei pe peliculă momente ale Olimpiadei '72. Francezul Claude Lelouch a făcut un film despre cei pe care i-au despărțit de victorie doar cîteva fracțiuni de secundă; suedeza May Zetterling a fost preocupată de forța halterofililor; englezul John Schlesinger și-a închinat pelicula maratonistilor, singuraticii curselor lungi; senegalezul Ousman Sembene a urmărit evoluția sportivilor africani.

Valoarea informativă a acestor filme despre Jocurile Olimpice de la München n-o va putea concura totuși pe aceea a transmisiilor în direct ale televiziunii — cum a remarcat regizorul american David Wolper. De aceea Wolper intenționează să prelucreze întregul material realizat de televiziunea americană într-un film special pentru ecranul mare. Pentru care va avea nevoie de 200 000 metri de peliculă și de circa două milioane de dolari.

INTERVIU

Cel mai poetic cîntăreț

De cîțiva ani buni, „cel mai poetic cîntăreț din Europa”, cum i se spune lui Salvatore Adamo, se bucură de grațiile publicului. Specificele lui fațade pline, presa nu-l pierde din ochi. Tot prin presă am aflat și eu

că, în ciuda celor 29 de ani, Salvatore Adamo este timid, dar că această „slăbiciune” de caracter nu-l împiedică să fie stăruitor în împlinirea țelurilor propuse, că vorbește la perfecție cinci limbi și în curînd va vorbi încă două; că are o grămadă de prieteni și o putere de creație inepuizabilă; că declarațiile de dragoste și cererile în căsătorie pe care le primește se revarsă ca dintr-un corn al abundenței.

— Dar eu sînt căsătorit și, pe deasupra, un foarte bun familist.

— Regrețați că ați devenit cîntăreț,

că nu v-ați dus la capăt studiile universitare de filolog?

— Nu regret că am devenit cîntăreț, pentru că nimic nu e mai plăcut ca sentimentul că ești necesar oamenilor, că mica ta creație le aduce o clipă de bucurie, de destindere.

— Care este, după părerea dumneavoastră, cel mai popular cîntăreț din Europa?

— Greu de spus. Fiecare își are publicul său. Dacă ați pune această întrebare la Paris, vi s-ar da multe nume. Iată de ce Franța nu poate fi cucerită de un singur om. Există totuși o excepție: Georges Brassens, în creația căruia se împletesc armonios poezia, lirismul, muzica — pe scurt tot ce e mai sfînt și mai tipic pentru popor. Brassens are un talent uriaș, el este pentru mine dascăl și un ideal inaccesibil. Pe deasupra este și un om foarte modest, care detestă tapajul publicitar.

— Dar dumneavoastră cum priviți acest lucru?

— Nu pot să mă plîng, am fost oarecum scutit de cancanuri, de „știri senzaționale” etc. Totuși mai sînt ziare — în Franța, în Italia — care inventează „noutăți” despre mine, conducîndu-se după rațiuni de conjunctură.

— Nu vă plietisește asaltul admiratorilor?

— Amatorii de autografe trebuie și ei înțeleși. De aceea nu-i refuz.

— Cui se adresează cîntecele dumneavoastră?

— Tuturor vîrstelor, cu toate că înainte jumătate din publicul meu era format din tineri, dar tineri, sub douăzeci de ani. Acum am în repertoriul cîntecelor o tematică mai variată. De exemplu, cîntece despre sentimentul pur și înălțător de dragoste față de femeie. Eu îmi iubesc mult mama, surorile, ca să nu mai spun de soția mea, care mă însoțește de obicei în turnee. Trebuie să recunoașteți că fără femeii n-am avea nici un rost pe lume.

— Recunosc. Dar ce credeți despre publicul modern?

— A devenit mai exigent, mai dificil. E greu să-i stabilești gusturile — nu întimplător și moda se schimbă atît de des, aproape în fiecare lună. De aceea un cîntec pe care azi îl poți auzi pînă la sațietate peste tot — și pe cheirile Senei și în piețele Madridului — moare după numai trei, patru luni. Trebuie să luptăm pentru cîntec, să-l apărăm dreptul de a trăi sub soare.

— Cînd și cum lucrați?

— Zilnic. Și nu notez niciodată nici textul cîntecelor, nici muzica — memorez totul. De aceea nu-mi anunț dinainte programul: improvizez pe scenă sau cînt ce vrea publicul să asculte.

— Vi s-a intîmplat să nu vă „meargă” un cîntec?

— Foarte, foarte rar. Chiar atunci cînd n-am dispoziție de cîntat.

— Ce credeți despre viitorul muzicii ușoare?

— Că va deveni mai bogată, de o mai mare diversitate de idei și melodică. Este o cerință a timpului. Iar dacă se bucură de o audiență atît de largă, muzica ușoară trebuie să se gîndească mai serios la rolul ei educativ.

— Și, în fine, ce planuri aveți?

— Aproape că am să fac ochiul lumii: Uniunea Sovietică, Japonia, Franța, Italia, Spania și din nou Uniunea Sovietică...

I. Bepalov

REFLECTOR

■ Joseph Losey, care se pregătește să ecranizeze binecunoscuta piesă „Nora” a lui Henrik Ibsen, vrea să incredințeze rolul titular cunoscutei Jane Fonda. Partenerii vedetei americane vor fi franțuzoaica Delphine Seyrig și englezul Trevor Howard.

■ După Natalia, Irina. Familia Varlei a propulsat recent spre glorie și o a doua reprezentantă. Irina Varlei își face debutul în filmul lui A. Room, „Iakov Bogomolov”.

■ Faraonul în primul război mondial... Actorul polonez Jerzi Zelnik, care a interpretat rolul titular în filmul „Faraonul” al lui Jerzi Kawalerowicz, este protagonistul „Ipotezel” lui Krzysztof Zarussi — un film despre primul război mondial.

tehnica .

tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tel

tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica

tehnica tehnica tehnica tehnica t

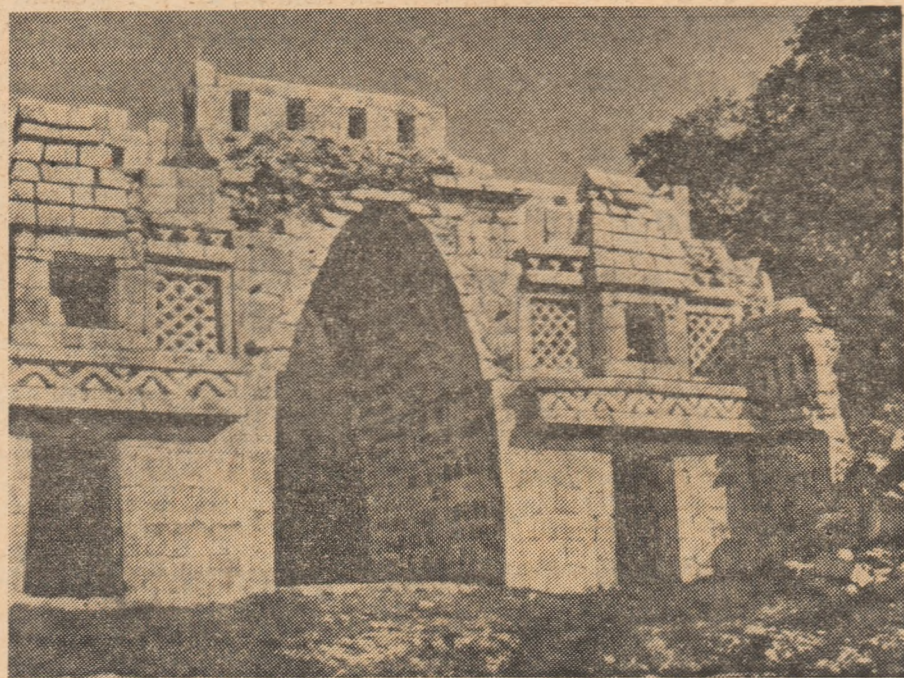
tehnica tehnica tehnica tehnica t

tehnica tehnica tehnica tehnica t

tehnica tehnica tehnica tehnica t

uită de 20 de zile, uinal, alcătuită o lună, 18 uinal a 20 de kin fiecare formau, după ce se adăugau 5 zile, perioada numită uayeb, un an solar complet de 365 de zile. Paralel cu calendarul solar, mayasii mai utilizau însă și un calendar „sfint” de 260 de zile,

Arcul din Labna, cetate din Yucatan, admirabilă relictă a arhitecturii maya

numiți **tzolk'in**, divizat în 20 de perioade a 13 zile fiecare. Atât lunile, cât și zilele calendarului solar și „sfint” aveau un nume. Fiecare zi avea un număr de ordine în seria de 20 de zile a unui uinal a anului solar sau în seria de 13 zile a unei perioade a calendarului „sfint”.

Poporul maya utiliza acest dublu sistem calendaristic pentru a face impresive investigații în timp. De asemenea, matematicienii astronomi mayasi au inventat zero-ul. Ceea ce denotă nu numai că au creat un instrument matematic practic pentru calcule complexe, ci și că noțiunea abstractă a inexistenței le era perfect cunoscută. Occidentul a luat cunoștință de zero abia în evul mediu, când l-a „importat” de la arabi care, la rândul lor, îl împrumutaseră de la matematicienii hinduși. Această prodigioasă viziune a inexistenței și multiplele cunoștințe astronomice ale mayasilor s-au exprimat într-o cosmogonie complexă, tradusă printr-o serie care ar putea fi numită tridimensională, dat fiind că există cel puțin trei „căi” pentru perceperea semnificației unei singure glife. În interpretarea ei matematică, fiecare glifă este fragmentul unui ansamblu exprimând cantități de timp. Dar fiecare fragment de timp, zi și lună, în maya **kin** și **uinal**, este dominat de un zeu tutelar, dacă nu cumva este el însuși zeu. Matematica maya, ca și astronomia amerindiană, nu este deci numai un mijloc de cunoaștere a Universului în manifestările lui materiale, ci și o interpretare spiritualistă a acestuia. Incit la mayasi astronomul era, în același timp, „preot”.

Prima zi a unei luni a calendarului solar se numea **imix**, iar a patra **kan**.

Reprezentarea glifică a acestor două zile este cunoscută. Ea apare în cele trei codexuri mayase, manuscrise anterioare cuceririi spaniole care au parvenit pînă în zilele noastre. Or, **imix**

este și numele „Bătrinei” iar **kan** al „Bătrînului” care erau considerați de mayasi ca străbunii mitici ai rasei lor. În același timp trebuie reținut că „Bătrînul” este reprezentat de o figură solară, iar „Bătrîna” de una lunară. Legenda spune că prima împerechere a avut loc între Soare și Lună. Într-unul din manuscrise, Codex dresdensis, glifele **imix** și **kan** apar sub două forme: una foarte figurativă, reprezentînd fețele unui bătrîn și bătrîne fără dinți, iar alta aproape abstractă. Dar acest cuplu primordial mai este reprezentat și într-o glifă compozită. De asemenea, fiecare dintre glife luate individual este trasată cu un afix însemnînd cifra 9. Dar zilele 9 **imix** și 9 **kan**

nu apar niciodată în vreun calcul calendaristic maya. Incit trebuie să se presupună că glifa compozită **imix-kan**, ca și glifele 9 **imix** și 9 **kan** au o semnificație nematematică, care nu poate fi decît cosmogonică: cu glifa compozită scribul maya a vrut să reprezinte, probabil, cuplul primordial care a dat naștere lumii, după cum, fără îndoială, a evocat și una din funcțiile sale, producția, prin asocierea la fiecare glifă a afixului 9 simbolizînd cei 9 fii și cele 9 fiice ale cuplului.

Traducerea glifelor presupune și o interpretare certă a semnelor. Acum se știe că prima zi a unui uinal de 20 de zile se numea **imix**, a doua **ik**, a treia **akbal**, a patra **kan**, apoi **chiehan**, **cimi**, **manik**, **lamat**, **muluk**, **oc**, **chuen**, **eb**, **ben**, **ix**, **men**, **cib**, **caban**, **eznab**, **canac** și **ahau**, a 20-a și ultima zi. Divinizarea fracțiunilor de timp făcea ca prima zi a lunii să însemne și **Zeul Unu**, a doua zi **Zeul Doi** ș.a.m.d. Incit **imix** reprezintă simultan „Bătrîna” cuplului primordial, **Zeul Unu**, **Zeia Lună** și prima zi a lui **uinal**, după cum **kan** este simultan „Bătrînul”, **Zeul Patru**, **Zeul Soare** și a patra zi a lui **uinal**. Nu începe îndoială, mayasii asamblau glifele nu numai în vederea stabilirii unor tabele matematice, ci foloseau și un cod special care ar putea fi numit „cod divin”. Cu alte cuvinte, în afară de lectura calendarului ei puteau face și o a doua lectură, care le dezvăluia tainele lumii invizibile și legăturile ei cu universul material. Dar al doilea sens nu era, poate, perceptibil decît pentru preoții inițiați în tainele teologice. În această „junglă”, cercetătorii trebuie să înainteze cu cea mai mare precauție. Un singur pas greșit poate duce la impasuri, la o interpretare a gîndirii maya total eronată. Incit arheologii, lingviștii și etnologii mai au încă mult de lucru. În Guatemala, Yucatan, în Honduras nenumărate zone arheologice vor da la iveală, desigur,

și alte asocieri de glife. E greu de spus însă de pe acum dacă munca se va simplifica sau complica. Oricum se vor trece lucrurile, misterioasa lume maya merită sigur toată atenția.

TEST

Cărțile de joc

Să ne îngrijim să avem pe masă patru cărți de joc, cu fața în jos, despre care știm că :

- a) regele se află la o depărtare mai mare de valet decît valetul de damă ;
- b) asul e mai aproape de valet decît dama ;

- c) între pică și treflă e o distanță mai mică decît între caro și pică ;
- d) trefla e mai departe de pică decît cupa ;
- e) cupa se află imediat în stînga regelui.

Ni se cere să precizăm ce cărți sînt pe masă și în ce ordine sînt așezate ?

RASPUNS .

Ordinea în care sînt așezate cărțile, de la stînga la dreapta :
 valet de caro
 as de treflă
 damă de cupă
 rege de pică

FIZICĂ

Un neutron „liniștit”

Acum 13 ani fizicianul I. Zeldovici a prevăzut teoretic că neutronii cu viteze extrem de mici — așa-numiții neutroni ultrareci — sînt reflectați de pereții metalici. Pe vremea aceea afirmația lui a părut de-a dreptul paradoxală. În mod curent reactoarele nucleare trebuie să fie protejate cu pereți groși, tocmai pentru că neutronii care iau naștere în ele și care întrețin reacțiile în lanț, producătoare de energie, s-ar strecura printr-unii mai subțiri; or, ei sînt periculoși pentru om. Dar în cazul reactoarelor nu este vorba de neutroni ultrareci și tocmai acest „dar” e hotărîtor.

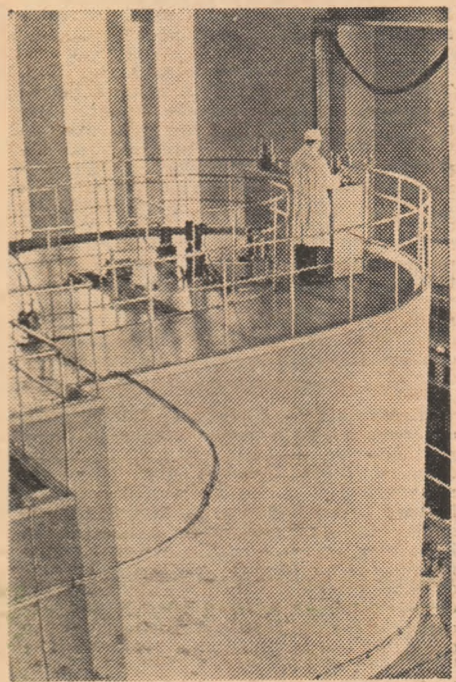
De ce se acordă însă o mare importanță acestui tip de neutroni, a căror existență a fost dovedită experimental abia acum trei ani ? Pentru că ei permit să se studieze literalmente „în liniște” o particulă elementară, avînd în vedere că au viteze mai mici de 100 m pe secundă. Viteza lor caracteristică este chiar de 5 m/s. Asemenea viteze ne par normale în lumea macroscopică, dar în lumea microscopică a atomilor și particulelor elementare, ele trec drept extrem de mici. Ce legătură are însă viteza cu răceala ? După cum se știe, o particulă este cu atît mai rapidă cu cît posedă mai multă energie. În fizica atomică, energia este exprimată de obicei în electronivolți, dar poate fi indicată și în grade Kelvin, ceea ce nu-i lipsit de sens. De exemplu, un material ale cărui molecule posedă o energie de 0,02

eV are o temperatură de 273° K sau 0°C. Impărțirea neutronilor în termici, reci și ultrareci, care fac parte cu toții din categoria neutronilor lenți, se sprijină tocmai pe scala de temperaturi Kelvin. Neutronii termici au energii de circa 273°K=0°C, așa încît neutronii cu energii sub 1°K (—123°C) pot fi numiți pe bună dreptate ultrareci.

Mecanica cuantică ne învață că mișcarea particulelor poate fi descrisă prin unde. Poziția unei particule poate fi determinată cel mult cu precizia unei lungimi de undă. De aceea, dacă un fizician vrea să studieze structura nucleelor atomice, care au în general un diametru de circa 10⁻¹² cm, cu ajutorul neutronilor, lungimea de undă a celor din urmă trebuie să fie mai mică de 10⁻¹² cm, ceea ce corespunde cu o energie foarte mare, respectiv 10⁷ eV. Cum atomiștii vor să cerceteze tot mai amănunțit nucleele și particulele elementare, ei „aspiră” la energii tot mai ridicate. Electronii ultrareci, cu energia lor foarte mică (între 10⁻⁶ și 10⁻⁴ eV) și lungimea de undă mare (10⁻⁶ cm) se află la polul opus. Cu ajutorul lor pot fi studiate numai amănunte de peste 10⁻⁶ cm, adică cam ceea ce poate fi examinat și cu un microscop electronic. În schimb, au o altă proprietate pentru care sînt foarte apreciați, anume reflexia totală.

Cînd trece dintr-un mediu mai dens, din sticlă de pildă, într-unul mai puțin dens (aer sau vid), o rază de lumină se „frînge” (adică se refractă). Cu cît cade mai oblic (sub un unghi mai mic) pe suprafața despărțitoare se înclină mai tare după refracție. Dacă unghiul continuă să scadă, vine un moment cînd raza nu se mai refractă, ci se reflectă de suprafața despărțitoare și se întoarce înapoi, dar pe alt drum, fără să piardă nimic din intensitate. Neutronii, care au proprietăți ondulatorii, ascultă și ei de legile reflexiei și refracției, dar cu o mică deosebire : un fascicul de neutroni refractat se înclină spre suprafața despărțitoare cînd trece dintr-un mediu mai puțin dens (vid) într-unul mai dens (materie). În consecință, la o înclinație corespunzătoare, el se reflectă total înapoi în vid. Cu cît au o lungime de undă mai mare, deci cu cît sînt mai lenți, neutronii se refractă mai puternic ; în felul acesta crește și unghiul critic, adică unghiul sub care trebuie să cadă fasciculul pentru a se refracta ; el ajunge la 90 de grade în cazul neutronilor rapizi. Așadar, dacă au o energie destul de mică neutronii nu mai apucă să pătrundă în pereți. În consecință, pot fi „închiși” într-un vas și tocmai la asta se referea fizicianul Zeldovici în 1959. Singurul inconvenient al docililor neutroni este că ei se „desfac” foarte repede într-alte trei particule, încît la fiecare 12 minute numărul lor se înjumătățește.

Cum s-ar putea umple, însă, un recipient cu neutroni ultrareci ? În momentul de față, cele mai puternice surse de neutroni sînt reactoarele nucleare.

Reactorul nuclear, cea mai importantă sursă de neutroni

Dar neutronii rapizi rezultați din dezintegrarea uraniului nu pot fi „frinați” suficient și la temperatura camerei abia unul din 100 de milioane își reduce viteza sub 5 m/s. La temperatura de —123°C neutronii ultrareci s-ar înmulți de aproape 20 de ori, dar în practică nu s-a recurs încă la această măsură, din cauza instalațiilor complicate pe care le reclamă. Iar randamentul modest se opune unei utilizări mai largi a neutronilor „liniștiți”. Există, însă, mari posibilități de a învinge această limitare ; reactorul pulsator IBR-2, aflat în construcție la Dubna, va face începutul.

Poșta medicului

ENE ELENA — Tulcea: Vă mulțumim pentru aprecierile făcute la adresa paginii medicale și sintem bucuși că sfaturile noastre v-au adus vindecare. În **pitiriazis verzicolar**, micoză a pielii datorată parazitului numit **Microsporon furfur**, aplicați succesiv următoarele două soluții: Soluția I: Rp. Hiposulfid de sodiu 10 g, apă distilată ad 100 ml. Soluția II: Rp. Acid tartric (sau clorhidric) 5 g, apă distilată ad 100 g. Soluția II-a se aplică după 5-10 minute de la badionarea cu prima soluție. Tratatamentul se face zilnic până la vindecare, timp de cel puțin 10 zile, se repetă obligatoriu peste 3-4 săptămâni și, apoi periodic, la intervale de mai multe luni, din cauza frecvențelor recidive.

IULIUS GERLACH — București; **A. N.** — București; **K. B.** — Timișoara; **SOFRONIE GRIGORE** — Zvoriștea, jud. Suceava: Frecvent la vîrstnici, **emfizemul pulmonar** este o afecțiune cronică determinată de dilatarea alveolelor pulmonare, cu atrofia țesutului pulmonar, fenomen ireversibil. Pe acest fond se pot instala bronșite cronice, bronșiectazii, scleroze pulmonare, iar în fazele mai avansate suferințe din partea inimii (**cord pulmonar**). Tratatamentul preventiv și curativ se axează pe combaterea bronșitei cronice, principalul factor patogen. De aceea, noua orientare în tratamentul bronșitelor cronice astmatiforme, avînd un caracter preventiv, recomandă administrarea de antibiotice, în special tetracicline, 2 g/zi, în toată perioada anotimpurilor reci, singure ori asociate cu Sulfametin, 1 cpr./zi. Fumatul este interzis cu desăvîrșire. Se mai recomandă gimnastică respiratorie cu brațele ridicate în sus în timpul inspirației și cu mișcări expiratorii lente, ritmice, cit mai complete, cu brațele lasate în jos și trunchiul flectat, care ajută la eliminarea secrețiilor din căile respiratorii. Bune efecte au și inhalările cu aerosoli și medicamente bronhodilatatoare: Alfachimotripsină, Miofilin, Alupent, derivații cortizonici. La aceste metode se adaugă **drenajul postural**, constînd din drenarea secrețiilor prin imprimarea unei poziții înclinată a corpului culcat cu capul mai jos.

OTTO BRIK — Rădăuți: 1) În bronșiectazie sedintele de drenaj postural se fac de două ori pe zi, pe neîncetate. În funcție de localizarea dilatației bronșice există o poziție optimă, care permite scurgerea secreției, și declanșează tusea. Astfel, în leziunile unilaterale ale lobului inferior bolnavul se va așeza culcat lateral pe partea sănătoasă; în cele ale lobului mijlociu, culcat pe spate; cînd leziunea este inferioară, culcat pe burtă cu capul în jos, picioarele în sus; 2) **Bronhoaspirația** se practică împreună cu bronhoscopia pentru recoltarea secrețiilor din zonele neexplorabile, utilizîndu-se în acest scop sonde flexibile, dirijate sub ecran. În scop terapeutic, prin bronhoscop sau sondă se introduc 5-10 ml ser fiziologic pentru spălături ale secrețiilor bronșice; 3) Există spray-uri de aerosoli care se pot utiliza și la domiciliu; 4) Evitați schimbările bruște de temperatură, favorizante ale tusei; 5) Orice nou tratament căruia i se face o reclamă zgomoasă înainte ca specialistii să-și fi spus cuvîntul, ca în cazul „petrioterapiei” vieneze, trebuie primit „cum grano salis” (cu multă circumspecție), vorba latină; 6) În cazul persistenței tulburărilor descrise este mai bine să renunțați la acest medicament, întrucît există înlocuitorii tot atît de eficace; 7) Nu intra în rosturile acestei pagini medicale.

TARAN IOAN — Remetea Mare, jud. Timiș: Tusea dv rebela este un simptom al **cordului pulmonar cronic** de care suferiți, afecțiune caracterizată prin mărirea ventriculului drept al inimii datorită hipertensiunii pulmonare provocată de sclero-emfizemul pulmonar. Ca tratament: Miofilin sau Oxiflavil 3-4 cpr./zi Prednison 5 mg (4-6 cpr./zi), aerosoli cu Alfachimotripsină, Alupent, eventual Tetraciclină pentru combaterea infecțiilor respiratorii supraadăugate, precum și Digitala pulv. 0,10 g (1-2 cpr./zi) pentru tratamentul insuficienței cardiace. Pentru sedare, 1-2 cpr. Ciclobarbital înainte de culcare. Regimul alimentar va fi sărac în sare.

M. MIHAIL — București: La producerea trombozelor venoase (tromboflebite) participă trei factori principali: hipercoagulabilitatea sîngelui, staza circulatorie venoasă și leziuni ale pereților venosi, la care se adaugă diverși factori favorizanti: influențe sezoniere, infecții etc. Preventiv se recomandă evitarea unei imobilizări prelungite, banda elastică compresivă ale membrilor inferioare, dietă săracă în sare. În grăsimi și fără exces de proteine. Tratatament balnear cu ape carbogazoase, mofete și plante medicinale la Tusnad, Borsec, Vatra Dornei. Ca medicație: Gîlvenol, medicament care diminuează permeabilitatea capilară. În doză de 3 capsule de 400 mg/zi, timp de 3 săptămîni Comolamin, 2-3 cpr./zi timp de 10 zile (sau firește, Hvdergine, 10-20 pic X3/zi). În fine Fenilbutanoză, 3-4 drajeuri zi precum și diferite pomezi antiinflamatorii de tipul Lasonil.

P.G. — București: Deocamdată, aceste vișoare albăstrii nu sînt decît varicozități. Pentru a opri evoluția lor spre varice, vă recomandăm evitarea ortostatismului prelungit fără nici o mișcare, ca sport: inotul și ciclismul iar ca gimnastică exerciții în poziția culcat pe spate, cu membrele inferioare ridicate, gamba în flexie pe coapse și făcînd mișcări de pedalară ca la bicicletă, cîte 10 minute de două ori pe zi. În caz că munca dv se desfășoară în picioare ar fi bine să purtați preventiv ciorapi sau feșe elastice compresive.

ARTICOL CERUT DE CITITORI

Virtuțile mersului

În ultimul timp medicii din toată lumea recomandă cu multă insistență mersul.

De ce este însă bun mersul pentru sănătatea omului?

Aspectele sale biologice se bazează pe fiziologia mișcărilor automate și a celor voluntare. Mișcarea automată poate fi — o știm cu toții — fie instincțivă (ca, de pildă, suptul), fie dobîndită și exemplul cel mai tipic în acest sens îl constituie mersul. Cu toate acestea, mișcările voluntare și cele automate nu pot fi opuse unele altora, întrucît cele dintîi nu pot fi cu adevărat perfecte decît dacă sînt într-o anumită măsură și automate. Avantajul mișcării automate este de a nu fi oboșitoare pentru psihic; într-adevăr putem merge total eliberați de conștiința actului motor pe care îl efectuăm. Antrenamentul prin mers provoacă la început o scădere a consumului de oxigen. Dacă antrenamentul este continuat, consumul de oxigen crește din nou, în timp ce **acidul lactic**, care se acumulează în mușchi în cursul efortului prelungeț, ca un semn obiectiv al oboseții, înce-

pe în condiții anaerobe (fără aer). În **acrobioză**, mușchiul arde acizii și corpii cetonic, ceea ce explică într-o măsură rolul exercițiilor musculare în prevenirea **hiperlipemiei** și **aterosclerozei**.

În arterite mersul acționează ca un medicament cu acțiune locoregională extrem de eficace, avînd o influență vasodilatatoare prin intermediul bioxidului de carbon și o acțiune de masaj vascular, preventivă împotriva tulburărilor trofice, în special acelor din boala numită **amiotrofie**.

Mersul are, în fine, și un rol preventiv împotriva variațiilor tulburări neurosichice.

Activitatea fizică este necesară atît tinerilor cît și vîrstnicilor. Mersul constituie cel mai bun sport pentru vîrstnic, alături de ciclism, de natație, de gimnastica adaptată posibilităților sale fizice. Este, într-adevăr, mijlocul cel mai sigur și mai economic de luptă împotriva îmbătrînirii.

NOUȚĂȚI

Un nou mijloc de investigație: termografia

Recent a fost pusă la punct o nouă tehnică pentru depistarea cancerului de sin: **termografia**. Metoda se bazează pe constatarea că trupul omenesc emite raze infraroșii care depind în parte de temperatura pielii. Aceste raze impresionează filme sensibile și pot da informații precise cu privire la diferențele dintre temperatura pielii și aceea a zonelor subiacente acesteia. Orice modificare de vascularizație, prezența unui țesut inflamator, cicatricial sau tumoral se traduce prin existența unor zone mai mult sau mai puțin radiante, adică mai calde sau mai reci.

Această nouă și relativ simplă metodă oferă posibilitatea unui examen rapid, care diagnostichează precis unele afecțiuni mamare cum este cancerul de sin, localizînd sediul leziunii și dînd indicații asupra evoluției ei. Regiunea sinului care ascunde o tumoare este mai caldă decît restul glandei mamare, datorită probabil faptului că celulele canceroase au un metabolism mai activ și degajează astfel mai multă căldură. Punctele mai calde emit mai multe raze infraroșii, și, prin urmare, zona afectată de tumoare apare mai întunecată pe fotografia sinului. Este necesar ca glanda mamară să fie rece pe întreaga ei suprafață, pentru ca rezultatul obținut prin procedeul termografiei să fie ușor „citibil”. În acest scop pacientele supuse acestui examen „în lanț” așteaptă într-o cameră rece, timp de un sfert de oră, cu bustul descoperit. La 256 femei examinate prin această metodă a fost depistat un cancer impalpabil pe o profunzime de un centimetru (în sensul că nu putea fi diagnosticat prin pipăit). Datorită, prin urmare rapidității sale, examenul termografic ajută la curmarea din rădăcină a bolii canceroase, înainte ca procesele de metastază să împiedice o intervenție salutară.

Dar aplicarea metodei termografice prezintă interes și pentru diagnosticul afecțiunilor vasculare periferice, precum și pentru detectarea localizării placentei, spre sfîrșitul sarcinii, dînd indicații utile cu privire la conduita ulterioară față de gravidă.

Din nou despre colesterol

Una dintre cele mai lungi controverse pe care le-a cunoscut vreodată lumea medicală are drept obiect raportul dintre regimul alimentar și bolile de inimă și vasculare. Încă din 1913, fiziopatologul rus Nikolai Aniskov semnala că iepurii hrăniți cu grăsimi animale suferă o sclerozare a arte-

esculap
esculap esculap
sculap esculap escula
lap esculap esculap es
culap esculap esculap
culap esculap esculap escu
p esculap esculap esculap e
sculap esculap esculap escula
lap esculap esculap esculap e

relor lor. De atunci și pînă astăzi, discuția în jurul acestei probleme continuă și celebrul colesterol e ba condamnat, ba achitat de diversele foruri științifice.

Conform celor mai recente studii, nu se poate afirma cu siguranță că grăsimile animale (sau naturale) provoacă — de fiecare dată și în orice condiții — maladii cardiovasculare. Există însă multe prezumții în sensul acesta, pe baze atît statistice, cît și experimentale.

Cholesterolul e o substanță produsă de organism, avînd un rol esențial în structura membranelor celulare și în sinteza hormonilor. Dar tot el e un component de seamă al depozitelor aterosclerotice, care astupă vasele coronare, determinînd infarcturi. Grăsimile saturate, de obicei de origine animală, sînt de cele mai multe ori solide sau semisolide la temperatura camerei: untul, slîmîna, smîntîna etc. Cele mai multe grăsimi vegetale sînt fie polinesaturate (uleiul de floarea soarelui sau de porumb), fie mononesaturate (uleiul de măsline) și se prezintă în stare lichidă.

S-a constatat în mod indubitabil că indivizii care consumă o cantitate mare de grăsimi saturate au mai mult colesterol în sînge și sînt mai expuși la maladii cardiovasculare. Un studiu efectuat asupra cîtorva zeci de mii de bărbați de vîrstă mijlocie a dat rezultate concludente. În estul Finlandei, unde grăsimile saturate constituie 22 la sută din calorile alimentare, s-au înregistrat 120 de cardiaci la mia de locuitori. În S.U.A., cifrele respective sînt 17 la sută și 80 la mie, iar în Japonia 3 la sută și 20 la mie.

Așadar, cu cît hrana conține mai mult colesterol, cu atît riscul bolii sporește. Ceea ce nu s-a putut încă dovedi este dacă **scăderea** colesterolului alimentar duce și la micșorarea pericolului. Dar specialiștii nu se lasă descurajați de lipsa acestei ultime legături și recomandă de pe acum reducerea colesterolului și a grăsimilor saturate din alimentație. Cum? Prin scăderea, în primul rînd, a numărului de ouă consumate. Un gălbenuș conține circa 230 mg de colesterol. În timp ce doza zilnică din această substanță nu trebuie să depășească 300 mg.

În general, la omul peste 40-45 de ani, grăsimile de orice fel trebuie să ofere maximum 35 la sută din totalul calorilor alimentare, iar cele saturate maximum 10 la sută. Sînt de asemenea, de evitat mîncărurile care conțin ouă, carnea grasă, smîntîna, laptele nedegresat, înghețata, etc.

În Kamceatka, Sahalin și alte câteva ținuturi din Extremul Nord sovietic brusturii ajung pînă la doi metri, urzicile cît copacii, iar iarba este mai înaltă decît un om călare. Gigantismul vegetației se datorește climatei temperate, umidității excesive, solului vulcanic etc.

Foto: A. Titovici (A.P.N.)

MICA ENCICLOPEDIA

Champollion și descifrarea hieroglifelor

În vara lui 1799, după ce a ocupat Egiptul, armata lui Napoleon se pregătea să respingă un atac al Angliei, care dorea să transforme această țară într-o colonie a ei. Sub această amenințare, generații francezi au ridicat în grabă fortificații, care au cuprins și regiunea din împrejurimile micului orașel Rosette de pe malul unuia din brațele Nilului. Cu acest prilej acolo a fost dezgropat unul din cele mai prețioase monumente ale antichității — o lespede de 1 m înălțime, 70 cm lățime și 30 cm grosime, din bazalt negru, cu trei rânduri de inscripții. În partea de sus se distingeau foarte clar hieroglife (14 rânduri), la mijloc se afla o inscripție într-o limbă necunos-

strălucea la învățatură, iar matematica îi era cel mai puțin pe plac. Manifesta însă un deosebit interes pentru obiecte antice. În 1802, deci la numai 12 ani, a văzut pentru prima dată hieroglifile. Ele i-au trezit atât de mult curiozitatea, încît băiatul a jurat să-și încheie întreaga viață studiilor Egiptului antic și să descopere cheia citirii hieroglifelor.

Licean fiind, Champollion a studiat asiduu istoria Egiptului antic. La numai 16 ani a devenit membru al Academiei din Grenoble.

Apoi, tinărul Champollion s-a desăvîșit studiile la Paris, unde a continuat să se ocupe de limbile orientale. Din această perioadă datează și primul lui contact cu inscripțiile de pe piatra de la Rosette.

La 19 ani Champollion a fost numit profesor de istorie și s-a întors la Grenoble pentru a preda la universitatea de acolo. Încă din 1814 îi apăruse lucrarea în două volume „Egiptul în vremea faraonilor”, elogiată de cercurile științifice ale vremii. În 1822, deci acum 150 de ani, tinărul savant a făcut cunoscute rezultatele studiilor sale asupra hieroglifelor egiptene. Datorită lui specialiștii pot citi astăzi cu ușurință orice text scris de vechii egipteni. Omenirea a putut cunoaște astfel imensa contribuție și semnificație a acestei civilizații pentru istoria universală.

Jean François Champollion s-a stins din viață la 4 martie 1832, în vîrstă de 42 de ani. Manuscrisele neoublicate ale savantului, păstrate la Biblioteca Națională din Paris, însumează 20 de volume.

Amănunt interesant, savantul francez a fost ales membru al Academiei de științe a Rusiei încă în 1827, înainte de a fi ales în Academia franceză.

IEȘITĂ DIN SPUMA MĂRII

Minerva care-și dezmente faima

Michael Oliver și alți doi oameni de afaceri, membri ai unei așa-numite Fundații anglo-americane pentru cercetări biologice în ocean, s-au gândit, nu de mult, să întemeieze undeva pe glob „o oază pentru cei care vor să scape de fise”. Evident, viitorii cetățeni ai acestui nou stat n-ar fi fost contribuabili obișnuiți, care nu și-ar părăsi locurile de baștină numai spre a fugi de una din cele mai elementare obligații cetățenești. „Oază” trebuia să ac-

ționeze ca un magnet asupra afaceriștilor lipsiți de scrupule care ar fi vrut să scape fie chiar și de cele mai mici impozite din lume, cele din Liechtenstein sau insulele Bahamas.

Unde să fie întemeiat însă un astfel de rai al rău platnicilor? După minuțioase investigații, Oliver și comp. au găsit, pînă la urmă, locul visat, a-nume un recif de corali, la 720 kilometri de Fiji și în vecinătatea noului stat Tonga, în arhipelagul cu același nume. Cum reciful dispărea de două ori pe zi sub mare, nimeni nu-l revendicase pînă atunci și deci nu era al nimănui.

Încît întreprizii oameni de afaceri l-au proclamat fără să stea mult pe gînduri „Republica liberă și independentă Minerva”, și l-au „ales” chiar și pe primu-i președinte. Au adus la fața locului drage aspiratoare spre a umple reciful cu pietre și nisip, investind astfel în construirea țării mult rîvnite primii 200 000 de dolari. Singurul lucru care-i lipsea acestuia erau... cetățenii, care nu se prea înghesuiau să se stabilească acolo.

În această fază a intervenit și regele din Tonga, care a anexat reciful, oprind orice lucrări și, pentru a-și marca fără echivoc suveranitatea, și-a arborat steagul pe o geamandură plasată lîngă recif.

Descoperitorii oazei nu înțeleg, se pare, să se dea totuși bătuți. În orice caz, ei și-au anunțat intenția de a aduce litigiul lor cu regele din Tonga în fața... Organizației Națiunilor Unite.

(După „Nouo vremea”)

CALEIDOSCOP

Record omologat tardiv

După încheierea celei de-a XX-a ediții a Jocurilor Olimpice s-a constatat că la München a fost înregistrat, de astă dată neoficial, un nou record. Proprietarul celei mai cunoscute berării din oraș, vizitată cu plăcere de un mare număr de turiști și sportivi, a comunicat că i-au fost furate drept „suvenir” 10 000 de căni de bere din lut, 1 000 de halbe, 12 scaune de diferite dimensiuni, 5 000 de cuțite, linguri și furculițe și 50 de fețe de masă lucrate manual.

Clubul oamenilor de statură mică

„Nu sintem liliputani, nici pitici, ci oameni de statură mică” — acesta este cuvîntul de ordine al membrilor cluburilor oamenilor de statură mică care există în S.U.A., Australa, Canada, Anglia, Noua Zeelandă și R.F. a Germaniei. Peste aproximativ doi ani ele își vor ține la Londra primul congres. Obiectivul numitelor asociații este de a-i scoate pe acești oameni din izolare, de a-i ajuta pe plan moral și material și a combate prejudecățile față de ei. Eva Engel, care împreună cu soțul ei conduce Asociația vest-germană a oamenilor de statură mică, a declarat unui ziar elvețian: „Este important ca societatea să se obișnuiască cu noi, să ne tolereze. Ea a vrut întotdeauna să scape de noi, nu numai în cel de-al treilea Reich, ci și înainte”. Eva Engel simte toate dezagrementele pe care le implică statură ei pe propria-i piele: ea are numai 1,30 m, iar soțul ei 1,26 m.

Asociația oamenilor de statură mică finanțează întreaga-i activitate din propriile sale fonduri; membrii ei colectează în tot cursul anului bani pentru întîlnirile anuale. Căci sînt multe probleme de rezolvat. De pildă, fiecare membru trebuie să-și dea hainele la cusut, ghețele la confecționat, ceea ce este mult mai scump decît a cumpăra de gata. Asociația se orientează totuși

„ varia
ia varia varia v.
a varia varia varia v.
varia varia varia varia v.
aria varia varia varia var
a varia varia varia varia v
aria varia varia varia varia v
ia varia varia varia varia va
varia varia varia varia varia

în primul rînd spre rezolvarea problemelor de ordin psihic ale oamenilor de statură mică; le înlesnește găsirea de parteneri, trezește în ei conștiința valorii lor.

NU NUMAI PENTRU FUMĂTORI

O țigară pretențioasă

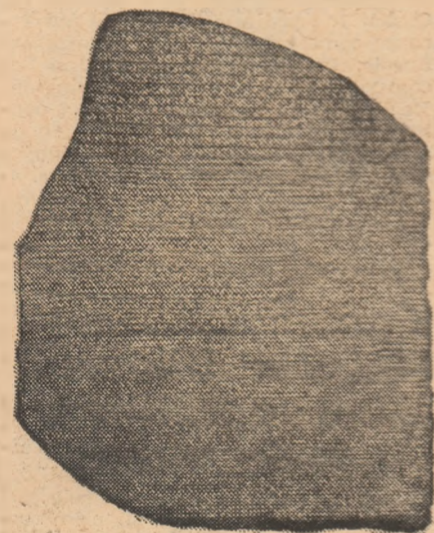
Adevăratele havane, țigări de foi cu calitate inegalată care-și trag numele de la orașul lor de baștină, sînt foarte căutate în toată lumea. De altfel cererea pieții mondiale nici nu poate fi acoperită integral, din cauza barierelor naturale care îngredesc capacitatea de producție. Pe deasupra, havana este un articol pretențios, care nu acceptă nici cea mai mică derogare de la un proces de fabricație îndelungat și foarte riguros.

Existența țigărilor se înfiripează încă în paturile în care sînt semănate semințele de tutun. Cînd tinerele plante au ajuns de-o palmă, ele sînt răsădite pe cîmp la intervale regulate și în șiruri drepte. Timp de 54 de zile cresc în voie, plivite doar din cînd în cînd. Dar ultimele 2—3 săptămîni și le petrec sub un fel de cearșafuri albe, care au menirea să le apere de soare, pentru a nu se usca prea tare. Culesul se face treptat, frunzele sînt alese și rupte pe măsură ce se coc, începînd cu cele de jos, din apropierea solului și înaintînd spre vîrf. Înșirate pe o ață trecută prin codiță, sînt atîrnate și lăsate să se usuce în magazii. După trei luni sînt așezate și presate în mici stive, ambalate în frunze de palmier și expediate la fabrică.

Acolo o iau oarecum de-a capul, căci sînt iarăși umezite și uscate, operație care le înmoaie. După ce li se

scoate nervura centrală ajung în butoaie, unde trebuie să fermenteze același număr fatidic de trei luni. Și abia de atunci încolo începe fabricarea propriu-zisă a țigărilor. Mîini îndeminate — după părerea specialiștilor, această ultimă operație nu poate fi făcută corect decît manual — așează o frunză aleasă cu grijă, care va constitui învelișul exterior, apoi frunza următoare care poartă numele de „capota” și, în fine, frunzele din mijloc numite cu un nume generic „tripa”, după care răsucesc țigara. Lungimea și grosimea havanelor variază în funcție de dorințele cumpărătorilor.

Piatra de la Rosette, cu cele trei versiuni ale aceluiași text — în hieroglifile, scrierea demotică și alfabetul elin

cută încă (32 de rânduri), iar în partea de jos, din care un colț era spart, 54 de rânduri dintr-un text grec. La scurt timp de la descoperirea acestei lespezi, numită Rosette, a fost sugerată ideea că de fapt ar putea fi vorba de unul și același text gravat în trei limbi. Mai târziu englezii, care între timp cuceriseră Egiptul, au trimis „piatra de la Rosette” la British Museum, unde a început studiarea ei și de unde au plecat spre diferite țări mulajele acestui monument antic.

Mulți savanți de seamă au încercat să dezlege misterul celor trei texte, dar numai unul dintre ei, cel mai tânăr, a reușit. Era Jean François Champollion.

Fiu al unui librar înstărit din micul orașel de provincie Figeac, Jean François a vădit încă din copilărie aptitudinile deosebite pentru studiul limbilor. La 9 ani recita versuri în limbile elină și latină, iar seara interpreta scene din Homer și Virgiliu. La școală, totuși, nu

CASA PRIETENIEI ROMÂNNO-SOVIETICE — BUCUREȘTI

PROGRAMUL MANIFESTĂRILOR pe perioada 24—30 noiembrie 1972

Vineri 24 noiembrie, ora 19: Ciclul: „Marxism-leninismul — ideologie, știință, acțiune”. Lecția: „Socialismul și contradicțiile sociale. Va vorbi dr. Ion Iuga. Urmează filmul documentar „Orizont științific” și un film artistic.

Sâmbătă 25 noiembrie, ora 19: Ciclul: „Incursiuni în universul medicinei”. Simpozion: „Orientări în medicina contemporană.” Vor vorbi prof. dr. docent Eugen Aburel; prof. dr. docent Ion Mesrobeanu; prof. dr. docent Teodor Firiță. Urmează filmul documentar „Între frumos și adevăr” și un film artistic.

Duminică 26 noiembrie, ora 10.30: Manifestare pentru tineret. Ciclul: „Republica — Anul 25”. Conferința: „Hărnicie, cinste, onoare, demnitate socialistă”. Va vorbi Adrian Rezuș, cercetător științific la Institutul de filozofie. Urmează filmul documentar „Impresii din Etiopia” și un film artistic.

ora 19: Ciclul: „Sinteze culturale.” Discuție la masa rotundă. „Statutul artei contemporane.” Participă: prof. univ. dr. Mircea Măncuș; Valeriu Ripeanu, critic literar; Ion Sălișteanu, pictor. Discuția va fi condusă de Gheorghe Firca, muzicolog. Urmează filmul documentar „Universuri picturale” și un film artistic.

Mărti 28 noiembrie, ora 19: Ciclul: „Probleme politice și ideologice actuale”. Lecția: „Dimensiunile interne și internaționale ale democrației socialiste”. Va vorbi dr. Victor Duculescu, cercetător științific principal la Institutul de cercetări juridice. Urmează filmul documentar „Africa '72 — Republica Zambia” și un film artistic.

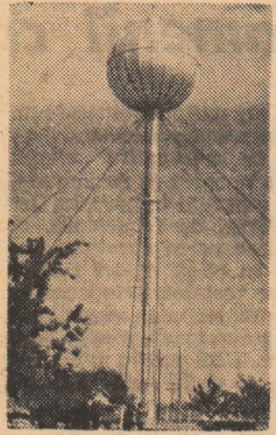
Miercuri 29 noiembrie, ora 19: Ciclul: „Țara întreagă o singură voință — cincinalul înainte de termen” Simpozion: „Un țel real și realizabil la scară națională”. Va vorbi prof. univ. dr. Ion Grădișteanu. „Știința producției în efortul general de înlăturare a programului economic”. Va vorbi prof. univ. dr. Constantin Pintilie. „Dimensiuni etico-sociale ale întrecerii socialiste”. Va vorbi Dimcea Popa, secretar al Consiliului Municipal al Sindicatelor București. Urmează filmul documentar „Lucrările Conferinței Naționale a P.C.R.” și un film artistic.

Joi 30 noiembrie, ora 19: Rubrica: „Semicentenarul constituirii U.R.S.S.”. Conferința: „Spiritul de solidaritate al mișcării revoluționare din România”. Va vorbi Gheorghe Unc, șef de sector la Institutul de studii istorice și social-politice de pe lângă C.C. al P.C.R. Urmează filmul documentar „Almanahul internațional tehnico-științific” și un film artistic.

**UZINA DE FABRICAȚII
REPARAȚII ȘI MONTAJ
PENTRU AGRICULTURĂ
GALAȚI**

Bd G Coșbuc Nr 256

Telefon 15830-15831

EXECUTĂ:

- Scaun hidropneumatic
- Mașina de punctat electrică
- Ridicator hidraulic monobloc in două variante
- Diverse piese de schimb pentru tractoare și mașini agricole
- Barca cu cositoare subacvatică
- Hidrosfere 60 m. c. — 100 m. c. — 150 m. c.
- Cilindri hidraulici

I.I.S.
„11 IUNIE”
GALAȚI

Cal. Prutului nr. 50 A.
Telex: 240015
Telef: 13590

Produce și livrează fără repartiție următoarele produse: găleți zincate, pațuri metalice pentru copii, pațuri tip spital, internat etc., tâmplărie metalică (uși, ferestre), casmale, lopeți, greble, Cutii pentru lacuri și vopsele, cutii cremă etc.

Polul gerului vi-l poate aduce în căminul dv. numai frigiderul „FRIGERO”.

Temperatura realizată — 12 grade.

- Frigiderul cu compresor „FRIGERO” asigură păstrarea alimentelor în cele mai bune condițiuni.
- „FRIGERO” are un consum foarte redus de energie electrică, de numai 0,18—0,30 lei în 24 de ore.
- „FRIGERO” are o funcționare sigură și silențioasă.
- Temperaturile din interiorul frigiderului se reglează prin termostat.

● Prețul de vânzare:

FRIGERO — 140 l lei 4 110 și 4 150
FRIGERO SUPER — 180 l lei 4 800
FRIGERO LUX — 240 l lei 5 740

**ASIGURAREA
MIXTĂ
DE
VIAȚĂ**

oferă cetățenilor posibilitatea de a îmbina asigurarea cu economia. Cu ajutorul ei, asiguratul poate economisi o sumă de bani al cărei cantum, la un anumit termen, și-l stabilește el însuși, iar pe de altă parte în cazul în care, în același interval de timp, el rămâne cu o invaliditate permanentă din accidente sau decedează din orice cauză, ADAS plătește suma pentru care s-a încheiat asigurarea.

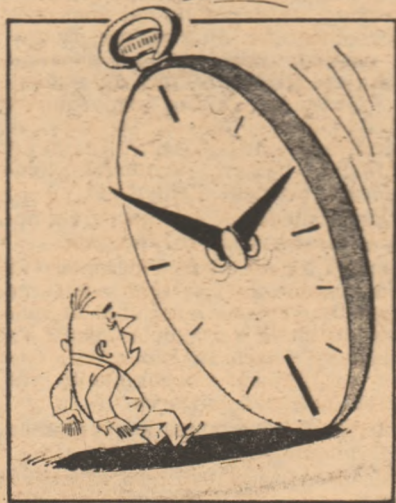
Deci, în asigurarea mixtă de viață asiguratul este sigur că, cel mai târziu la expirarea asigurării, va primi suma asigurată.

Asigurarea mixtă de viață se încheie de persoane între 16 și 60 de ani, pe durate care variază de la 5 la 20 de ani.

La dorința asiguratului, polițele de asigurare pot participa la tragerile de amortizare. Pentru fiecare 1000 de lei sumă asigurată, se acordă în poliță cite o combinație de 3 litere. Lunar, se trag la sorți cite 8 combinații de litere. Pentru fiecare combinație de litere ieșită la sorți se plătește cite 1000 de lei.

Suma asigurată se stabilește de asigurat. Dacă ea depășește 10000 de lei, asiguratul este supus în prealabil unei examinări medicale.

Asiguratul are dreptul să schimbe pe beneficiarul stabilit inițial pentru primirea sumei în caz de deces. De asemenea, în cursul duratei asigurării el poate micșora sau majora, fie suma asigurată, fie durata asigurării, fie amândouă aceste elemente.

Desigur există un „ceas rău”: acela în care nu te-ai asigurat la ADAS!
Evită-l!

Pentru încheierea asigurării vă puteți adresa responsabililor cu asigurările din întreprinderi, organizații economice și instituții, C.A.P., agenților și inspectorilor de asigurare sau — direct — oricărei unități teritoriale ADAS.

Oamenii cu ochelari

De cel puțin o jumătate de secol, cam a cincea parte a omenirii este incomodată de așa-numita miopie de masă, căreia uneori i se mai spune, cu un termen oarecum impropriu, „școlară”. Într-adevăr, de ce școlară, când această a cincea parte cuprinde mai ales oameni în plină putere? Faptul că miopia se instalează îndeosebi în tinerețe și, în majoritatea cazurilor, ulterior nu mai progresează, constituie o slabă consolă. Căci ea nu numai că îi îngrădește pe mulți oameni în alegerea pro-

Există totuși un numitor comun: cei mai mulți incriminează solicitarea crescândă a ochilor în condițiile de azi ale procesului de învățământ. Faptul nu poate fi contestat, efortul ocular făcut în perioada de școlarizare joacă un rol în dezvoltarea miopiei (însoțită de mult de determinativul „școlară”, cum am văzut). În câteva ore petrecute asupra cărților un copil de șapte ani supune mușchii ochiului la un efort comparabil cu acela pe care l-ar face sistemul muscular al copilului dacă acesta ar

Miopia, o problemă psihologică și socială

fesiilor, a disciplinelor artistice sau sportive, ci se răsfrânge păgubitor și asupra întregii lor vieți.

Miopia este și o problemă psihologică și socială. Copiii miopi, de pildă, le e mai greu să ia parte la jocurile care cer mișcare, de aceea ei citesc mai mult și petrec mai multe ore în fața televizorului. Or, suprasolicitarea ochilor poate grăbi dezvoltarea miopiei. Dar, mai ales, ea le modifică psihologia, care devine aceea a unor „șoareci de bibliotecă”. Copiii împiedicați să se miște în voie se dezvoltă altfel decât ceilalți.

Date statistice de ultimă oră arată că miopia este răspândită în întreaga lume și a devenit un fenomen obișnuit.

Ce factori au dus însă la această situație? Să fie, oare, miopia un tribut plătit progresului sau are alte cauze, cu care putem să trebuie să luptăm?

Oplnia că miopia ar fi un însoțitor inevitabil al civilizației se întemeiază pe ipoteza că progresul social și tehnic determină schimbări biologice la om. În speță, unii șavanți consideră miopia un simptom evolutiv de adaptare a omului la existența modernă.

Revoluția științifico-tehnică ce se produce în lumea întreagă, cred acești șavanți, creează condiții speciale, care fac ca în activitatea profesională a majorității oamenilor să dispară nevoia de a vedea bine la distanțe mari. Operatorul care stă lângă tabloul de comandă, dispecerul care supraveghează un întreg proces de producție pe ecranul unui televizor, directorul care dă indicații cu ajutorul videotelefonului — toți aceștia au „unealta de muncă” drept în fața ochilor. Și numărul acestor profesii crește. În fine, presa și televiziunea în continuă dezvoltare „apropie” lumea de ochii noștri, reducând sau chiar anulând nevoia de a obține informația necesară la o distanță mai mare de unul-doi metri. La începutul secolului, savantul german A. Steiger și discipolii lui considerau miopia nu un neajuns, nu un indicu patologic, ci un semn de progres, care ar putea deveni în viitor normă biologică. Așa să fie însă?

În primul rând este mai mult decât îndoielnic că azi se mai poate vorbi de o evoluție biologică a lui Homo sapiens. În cei circa 50 000 de ani de existență a omului, așa cum îl cunoaștem astăzi, acesta a evoluat foarte puțin, iar în ultimele milenii practic nu s-a schimbat. Apoi, oricum am privi lucrurile, nu putem considera miopia drept un semn de progres. Vederea „la distanță” continuă să fie necesară și azi, iar lectura și munca cu obiecte dispuse la depărtare mică sînt accesibile oricărui om cu o structură normală a ochilor. Apoi, se știe că miopia se dezvoltă ușor pe fondul unor boli — rahitism, reumatism etc. Or, chiar numai acest fapt nu ne permite să o considerăm ca o manifestare de progres, utilă.

Așadar, dacă asupra civilizației nu planează fatalitatea miopiei inevitabile, condiționată de înseși legile evoluției, cauzele trebuie căutate în altă parte. Lucrul nu e ușor deoarece diverșii cercetători iau în considerare factori prioritari diferiți.

practica, la aceeași vîrstă, halterele. Această solicitare variază într-o oarecare măsură de la o țară la alta. Procentul uriaș de miopi printre studenții japonezi se explică prin faptul că hieroglifele implică la lectură un efort mai mare decît alfabetele obișnuite.

Totuși, nu putem fi de acord că solicitarea crescîndă ar fi factorul unic și hotărîtor. Datele statistice ne arată doar că, la un același grad de efort, miopia nu se instalează la adolescenții într-o măsură egală. Există, deci, și alte explicații. De exemplu, condițiile „geografice” de hrană, cantitatea de microelemente și calciu pe care o primește organismul. S-a observat că în ținuturile cu sol bogat în microelemente, numărul de copii miopi este mai mic. În statul american Iowa, de pildă, chiar părinții miopi veniți din Europa dau naștere la copii perfect sănătoși. În afară de asta, s-a mai stabilit că deficitul de proteine duce la o accentuată slăbire a vederii. Nu întâmplător, în Japonia, unde miopia este foarte răspândită, asigurarea populației cu o cantitate suficientă de proteine a devenit o problemă națională.

Există destui pesimiști, chiar printre șavanții cu renume, care cred că solicitarea mereu crescîndă a vederii, deficitul de „microelemente” și proteine — creează un „bucet” de cauze greu de combătut. Și că, deci, ochelarii sau lentilele de contact se vor generaliza. Pronosticurile făcute pe bază de observații prevăd, într-adevăr, pentru anul 2000 o creștere a numărului de miopi. Dar asta nu înseamnă că procesul va merge la infinit, iar noi vom asista neputincioși. Mai ales la noi, în țările cu orînduire socialistă, unde medicina are o netă orientare profilactică.

Să lăsăm, însă, în seama medicilor grija de a stabili măsurile practice în lupta cu miopia, iar noi să continuăm să dezbatem problema sub raport social. Ținînd seama că numărul „oamenilor cu ochelari” crește, cred că trebuie revizuite îngrădirile pe care societatea le impune acestora uneori.

Se știe ce mult îi atrage pe tineri meseria de pilot. Și cit e de mare dezamăgirea lor cînd, din cauza unui mic defect de vedere de care n-au știut nimic, scotîndu-se pînă atunci perfect normali, se vîd respinși de comisia medicală și îndepărtați de visul lor cel mai arzător. Dar acestea sînt legile aviației, niște legi foarte aspre. Și totuși, în Japonia, chiar unii piloți de cercare poartă ochelari de corecție. Sigur, aceasta este o măsură impusă de numărul mare de miopi. Totuși ea dovedește că se poate și nu se știe dacă experimental nu s-ar justifica și în alte părți.

Îngrădiri similare, nu într-un totu îndreptățite, deși poate mai puțin severe, există și în alte meserii. În schimb, acolo unde ele ar fi realtate necesare, lipsesc. De exemplu, uneori întîlnim oameni miopi în secțiile de asamblare de piese — operație care cere un mare efort de vedere. Or, e limpede că această suprasarcină atrage

după sine o dezvoltare a miopiei, dacă ea există deja.

Nu mai vorbesc de prejudecățile de ordin estetic care pe alocuri împiedică, mai ales femeile, să poarte ochelari. Totuși, în această privință se face remarcată în ultimul timp tendința inversă: mica nuanță de dispreț de altădată la adresa „ochelariștilor” a fost înlocuită de o adevărată modă a ochelariilor. Mai ales de cînd cu ramele frumoase și lentilele fumurii, tinerii îi poartă și cînd trebuie și cînd nu trebuie.

Prof. A. Malinovski

DE LA A LA Z

Definiții in glumă și in serios

F.

Fandosca — nu înseamnă numai proaste maniere, ci și proasta folosire a celor bune (simbolizată de ridicarea „grațioasă” a degetului mic al mîinii cu care se apucă paharul). Această încercare de a părea „din lumea bună” trece pe alături de țintă. Falsul e descoperit imediat, fiind sancționat prin atitudinea dezaprobată a celor din jur.

Felicitare — dacă oamenii ar fi toți la fel, cărțile poștale sau telegramele de felicitare cu texte gata tipărite („Sincere felicitări de ziua onomastică, (de sărbători) etc.” i-ar mulțumi pe deplin. Cum, însă, nu sînt, nu toți se bucură cînd primesc o felicitare standard, lipsită de nota de căldură a participării semnatarului.

INTREBĂRI ȘI RĂSPUNSURI

Vreți să aflați ceva și enciclopediile pe care le aveți la îndemînă nu vă dau răspunsul dorit? Vă invităm să ne adresați nouă întrebarea dv., mai ales dacă ea este de interes general.

Etnografică

I. Ce se știe despre originea găgăuzilor și care este limba pe care o vorbesc?

E. VICTOR
Craiova

R.

Ținuturile Dobrogei au avut întotdeauna, și mai au și astăzi, multe lucruri interesante de dezvăluit din punct de vedere etnografic. Într-adevăr, Dobrogea poate fi considerată un adevărat muzeu etnografic. Alături de români, care alcătuiesc marea majoritate a populației acestei regiuni, au trăit și, în parte, mai există și azi: turco-tătari musulmani, bulgari, ucraineni, lipoveni, greci, germani, italieni etc.

Găgăuzii au fost și ei o grupare etnografică care a trăit în Dobrogea.

Originea lor nu e încă bine precizată. Multă vreme au fost confunndați cu bulgarii. Dar chiar ei au căutat să sublinieze distincția ce trebuia făcută între găgăuzii adevărați sau „Hasil Găgăuzi” și găgăuzii alogeni numiți de către ei „Găgăuzii bulgari”.

În legătură cu originea găgăuzilor au fost formulate mai multe ipoteze.

O seamă de specialiști cred că găgăuzii ar fi urmași ai unor popoare creștine: bulgari, greci sau poate albanezi care, pentru a scăpa de persecuții în timpul imperiului otoman ar fi preluat limba turcă, păstrînd însă religia creștină.

Pentru alții, găgăuzii ar fi turci trecuți în masă la creștinism.

Un număr de cercetători cred că găgăuzii ar fi urmași ai triburilor de cuman care, după marea invazie tătară din anul 1241, au trecut Dunărea și s-au stabilit în stăpînire Dobrogei și în Bulgaria dunăreană. Cei din Dobrogea, sub influența bisericii bizantine, s-au crești-

dialog
dialog dialog
dialog dialog dialog
alog dialog dialog dialo
g dialog dialog dialog a
dialog dialog dialog dialog
log dialog dialog dialog di
dialog dialog dialog dialog
og dialog dialog dialog dial

nat, iar urmașii lor s-au amestecat cu alte neamuri, se pare, pécenegi, uzi sau oguzi și au dat naștere găgăuzilor.

În fine, există cercetători care afirmă că găgăuzii ar fi un amestec de bulgari și turci sau bulgari, turci, italieni, greci și români.

Limba pe care au vorbit-o a fost o turcă arhaică.

Astăzi, în Dobrogea mai există foarte puțini găgăuzi. Satul Vama Veche e singura așezare în care mai trăiesc un număr de găgăuzi.

— Știi doar că după filme polițiste are un somn foarte agitat!

CORESPONDENȚĂ SENTIMENTALĂ

Cititorii între ei

„Sînt o tînără de 19 ani. Doresc și eu să port corespondență cu tineri de o vîrstă cu mine sau mai mari, pe diferite teme. Adresa mea este: **Livia Rus, str. Aleea Muncii Bl. B 3 ap.11, Vulcan — Hunedoara**”.

„Sînt foarte singură, am 52 de ani și aș dori să corespund cu cititori din întreaga țară pe diferite teme de viață. Chiar și în limba germană. Adresa mea este: **Ileana, Căsuța poștală 1026, Oficiul poștal Nr. 2 București**”.

„Sînt tînăr, aș dori să corespund cu tineri și tinere din diverse localități pe diverse teme, avînd preferințe pentru literatură (în special poezie originală), muzică, pictură, folclor și turism (drumetie) **Mihai Adrian, Căsuța poștală 230 (Poșta Centrală) București 1**”.